

Jaarboek 1593
Poperinghe

Guido Vandermarliere

Inhoud

3 januari 1593 – Regeling afhalen bier 21 januari 1593 – Vernieuwing statuten 21 januari 1593 – Keure van de voldersambacht 23 januari 1593 – Ommestellingen Februari 1593 – Bruiloftfeesten 15 februari 1593 – De Pygoot 7 maart 1593 – Huis op de Ieperstraat 27 maart 1593 – Hoppe op persen 7 april 1593 – Enquête over de draperie te Poperinge 30 april 1593 – De abt koopt Sint Joris terug 7 mei 1593 – Een nieuw huis op de hoek van de Oude Markt 7 mei 1593 – Huis op de Nieuwe Markt 7 mei 1593 Een hommelhof langs ‘t Meulenstraatje op de Couter – Regeling bij doodslag 10 mei 1593 – Een jaargetijde voor Jacques Baerd 11 mei 1593 – Problemen met de wacht in de hoeken 26 mei 1593 – De nieuwe impositien op de wijnen en bieren voor de schipvaart 14 juni 1593 – Hop op pertsen 24 juni 1593 – Het leger van Maurtis van Nassau veroverd Geertruidenberg 27 juni 1593 – De Wulf 25 juni 1593 – Brouwerij in de Leverstraat 12 augustus 1593 – Aanval van de Oostendenaars op Koksijde 17 augustus 1593 – De Fully, een tovenaer? 19 augustus 1593 – Jehan de Scaly stelt een huis in de Gasthuisstraat 27 augustus 1593 Hoppe op de Kouter 13 september 1593 – Huis in de Leverstraat 28 september 1593 – ’t Straatje langs het zusterhuus van Sint Jan 10 oktober 1593 – Elstland gekocht met hop – Wulfshille 26 oktober 1593 – Pieter de Ruweels versus Claes Stevens – Injurien 2 november 1593 – Ommestelling 21 november 1593 – Zaailand gekocht met hop 27 november 1593 – De tiende van ’t Hennehouksken 3 december 1593 – De dis van Sint Bertins geven een lening aan Jacob Roens en Calyne 6 december 1593 – Alarm in ’t land Het koolbranden verboden 6 december 1593 - De Magdalene capelle 12 december 1593 - Statuten op de brouwers, tappers en wijnverkoopers 15 december 1593 – Dokter aangesteld	1593
Stadsrekening 1593 – 1594	1593 – 1594

Jaar 1593

3 januari 1593 – Regeling afhalen bier – Resoluties B – Transcriptie P.J. Desegher

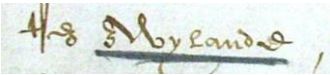
Gheordonneert by tcollegie vander Wet te vernieuwen by vutroupynghe t'disposityff vande voorghaende cueren & statuten deser stede van poperynghe, op t'ordre van t'indoen & wercken vande bieren zoo hiernaer volgt:

Eerst dat hem niemant en vervoordere in te doen eenighe bieren in tonnen, halfve ofte vatkens zonder alvooren te haelen ofte doen haelen billet vanden thresorier, op de boete van iij £ p, tderde ten proffycyte vanden anbrynghere ende voor herberghiers & tappers verbodt van haerlieder herberghen & tavernen ende tbier verbuert - dat de bierwerckers vande tonnen, halfve ofte vaetkens gheen bier en wercken zonder billet vanden voornoemden thresorier, op arbitraire correctie ende afghestelt t'zine van haerlieder dienst, ten welcken fyne zy zullen commen vernieuwen den eedt daertoe staende, binnen derden daeghe, ter camere

Dat gheen brauwers ofte brauweghen en laeten wercken vut haerlieder brauwerien eenighe bieren in tonnen, halfve ofte vatkens, zonder te halene billet vanden thresorier, noch oock gheene bieren ontgheven In kitten, kannen ofte anderssins voor gheldt ofte voor niet, op de boete van iij £ p van elcke tonne, halfve, vatken, canne, kitte ofte andere mate, ende verbodt van haerlieder ambacht, conforme d'oude statuten, welcke boete oock sullen betaelen die tbier zullen haelen vut de brauwerien in kannen, kitten ofte andere maete, tderde den aenbrynghere, ende tbier verbuert alsboven.

Dat gheen tappers hemlieden en vervoorderen bieren te venten van onghelycken pryze, noch oock eenich volck en stellen in ghelaeghe up de voorseide boete, tderde den anbrynghere, ten zy dat zy van nieuwx daeromme supplieren vanden heere & Wet, ende tooghen haerlieder admissie.

Dat niemant vande insetenen deser stede buuten ofte binnen baillen, hemlieden en

vervoorderen te dryncken **ten Zwylande**, op wat daeghen dat zy, noch aldaer eenighe bieren haelen voor haerlieder dispensie, in kannen, kitten, ofte andere vaten, op de boete van iij £ p, tderde den anbrynghere, ordonnerende d'officieren, dienaeren vanden heere & alle andere beslach vermoghende, dies te doene neirstich onderzouck & beslach op tverbandt van haerlieder eedt

Dat gheen Weerden ofte tappers en sullen stellen in haerlieden huusen eenighe insetenen, op sondaeghen ofte heylichdaghen, binnen der tydt vande goddelicken dienst, nietmeer achternoons, dan voornoens, op de boete van xij £ p van elcken persoon & een insetene aldaer bevonden op de boete van vj £ p, tderde den aenbrynghere

Dat gheene muelenaers ofte muelenareghen hemlieden en vervoorderen, moulten ofte andere zaecken te voeren achter straete, opde voorseide sondaeghen ofte heylichdaghen niet meer naer dan voor den noene, op de boete van vj £ p van elcken zack naer tbewys vande statute, t'derde den anbrynghere

Ghepubliceert ten bretesque den iij^{en} Januarij 1593

21 januari 1593 – Vernieuwing statuten - – Resoluties B – Transcriptie P.J. Desegher

Ter verghaderinghe van burghmeesters, Schepenen & Raed, den xxj^{en} Januarij 1593,

zyn ghemaect & vernyeut de statuten vande officieren vanden brande, schoemaeckers & vanden vullambacht

21 januari 1593 – Keure van de voldersambacht – SAP 470 – folio 122 verso – 128

Ceure ende statuit omme de gouverneurs van het vullen ambacht der stede van Poperynghe van nieuw gestatueert binnenden jaere 1593
Achtervolghende d'oude ceuren ende statuten

Ende eerst dat niemant hem en vervoordere meesterie thouden ten zij ceurbroeder zijnde en vrij in het ambacht

Item dat oock niemant hem en vervoordere, wije hij zij, nieuwe meesterie houdende vier inne te steken ten zij s'avonts te voren de gouverneurs te kennen ghegheven ende dat op een boete van wij pond parisis

Item zijn ghehouden de nieuwe meesters te betaelen in handen van de voornoemde gouverneurs de somme van xxij schele parisis

Item soo wye begheirde meesterie te houden niet vrij zijnde sal ghehouden zijn eenen vryen cnape te houden

een jaer lanck

Item dat geen vreemdelynghe en sulle moeghen wercken soo verre de vrye werckghesellen geen werck en hadden, nemaer sullen de voorgeseyde vrije ghesellen vooren gaen, ende int werck gheprefereert zijn.

Folio 123

Item soo wye begheirt te leeren t'voorseyde ambacht sal ghehouden zijn te betaelen in handen van de gouverneurs voor t incommen, de somme van xxiiij schele parisis ende ghelicke xxiiij schele met het expireren van zijn jaer

Item soo wat leerlinck niet en voldoet zijn voorschreven tijt boet iij schel parisis gheseyt het quaet gheschiet volgende d'oude ceure

Item soo wat meester volders kynt begheirt te leeren t'voornoemde ambacht wert ghehouden ten betaelynghe met zijn aencommen xij schele ende ghelicke 12 schele met het expireren van zijn jaere

Item dat geen twee leerlynken en sullen t'eenen ketele commen ende dat op de boete van iij pond parisis

Item soo wat leerlinck niet zijnnen tijt konnende voldoen, zal ghesonden zijn alle ses weken eenen dach werck te doen met zynnen meester omme daerbij ghevyt te wesen met behoorelick recht

item dat geen cnape vuyt zijn meesters huys en sal scheyden ende schuldich zijnde ende gaen wercken in een andere meesterie, en dat op peine daer vuyt ghehaelt te zijn bij justitie ende gheleyt te wesen in vanghenisse, met gaders zijn meester te betaelen

Item soo wat meester een leerlinck ghenomen hebbende omme tselve

Folio 124

Ambacht te leeren, wert ghehouden de gouverneurs daeraf in kennisse te gheven van s'avonts te vooren op een boete van iij pond parisis.

Item soo wat meester eenen cnape schuldich is ende begheirt betaelt te zijn, sal, moeghen bij de voorseyde gouverneurs zijn werck doen verbieden en indien den meester zijn werck niet en laet, soo verre den cnape hem andermael beclaecht sullen de gouverneurs hem andermael beslaen in een boete van iij pond parisis van onghehoorsaemheyte en verbieden zijn werck iterativelick op een boete van vj pond parisis, ende daerenboven ghehaelt te zijn bij de gouverneurs ende justitie ende gheleyt te wesen in vanghenisse, voor trecht van de gouverneurs ij schele parisis ende ghelicke ij schele voor den cnape.

Item soo wanneer de voorseyde gouverneurs bevinden dat onberhoorelyck werckweder is, metgaders den goede vrijdach ende het werck verbiedende, soo wye onghehoorsaem wesen sal, sal boeten vj pond parisis.

Item dat geen twee man moeghen gaen teenen ketele ende dat op een boete van vj pond parisis

Item dat meester, noch cnape, hem en vervoordere te werken zonder schamelcleet op de boete van vj pond parisis

Item dat geen vulders hemlieden

Folio 125

en sullen vervoorden buuten te gaen zonder schortecleet ende dat op een boete van v schele parisis ende de gouverneurs op de boete van x schele parisis.

Item dat geen vulders en moeghen **ruen met** snyden over hemlieden, nochte met schaere, met poinct cnoppen snijden op de boete van v schele parisis.

Item geen vulders en moeghen te wercken legghen eenighe laecken inne valle ghemaect met boter ende pys op een boete van xij pond parisis ende sesweken verbooeden hemlieden ambacht.

Item geen vulders en sullen hemlieden vervoorden eenighe lanschoucken te maecken ten zij alvoren te hebben hemlieden persloot op de boete van iij pond parisis

Item alle lakenen die ghewasschen ende gheclaert zijn naer het verbodt sal den vulder die moeghen dicke vullen achtervolghende de oude ceure

Item dat geen vulders en sullen bayen te wercke legghen zonder alvoren hebben haerlieden persloot ende dat op een boete van xij pond parisis

Item dat geen vulders en sullen vermoeghen eenighe schabben te vullen boven de vijf ellen sonder haerlieden persloot, ende dat op een boete van vj pond parisis.

Folio 126

Item dat geen vulders en sullen moeghen min ruen outrefine dan ses draeghen op een boete van iij pond parisis ende de ghemeene bayen vyer draeghen op ghelicke boete.

Item gheen vrouwpersonen sullen bayen ofte lakenen ruen ende dat op een boete van xx schele parisis

Item dat geen vrouwen en sullen noch bayen haelen noch draeghen ende dat op een boete van v schele parisis.

Item soo wanneer de gouverneurs sullen bevinden bij crancke neirynghe dat het ambacht noot is te sluutten, sullen het stellen op twee bayen s'daechs naer d'oude ceure op de boete van iij pond parisis

Item dat geen meesters vulders makanderens callanten sullen aentrecken met eenich goet te coopen, jeggens de drapiere te verdienen met vullen op de boete van vj pond parisis

Item geen vulders en sullen haerlieden selfs goet wercken ofte maecken op de boete van ghelicke vj pond parisis.

Item geen drapiere en sullen meesterie houden van vullenambacht ende dat op de boete van vj pond parisis

Item dat noch vulders, noch vuldervrouwen en sullen injurieren de gouverneurs

Folio 127

van de voorseyde vullenambachte op een boete van ghelicke vj pond parisis ten proffiete van de ghemeene aermen ende arbitrairelick correctie ter discretie van den weth

Item dat geen meesters vulders en sullen vermoeghen te doen wercken hoogher dan met vyer compen op de boete van xij pond parisis.

Item dat een leerlinck in tijden van noode mach bevrijdt zijn bij gratie binnen drye maenden behoudens nochtans het recht te te betaelen.

Item dat geen drappier en vermach te scheeden van eenen vulder ende schuldich zijnde den voorseyde vulder sal vermoeghen zijn goet te doen cnopen aende persen bij gouverneurs daer hij dat vinden sal achter volghende de oude ceure.

Item dat geen meester culder sal vermoeghen geen bayen noch outrefyne te wercken te legghen naer den twaelf uren ende dat op de boete van iij pond parisis volghende d'oude ceure.

Item dat geen cnapen en sal vermoeghen elders te wercken zonder alvoren zijnen veynoot s'avonts te voren te adverteren ende te kennen te gheven en dat op peine van zijn veynoots

Folio 128

dachheure te moeten vuldoen oock volghende de oude ceure

Gheconfimeert bij burghemeesters, schepenen ende raeden ghereserveert de twee artikelen ghehouden in suspencen den **21 january 1593** ende is onderteekent J. Mazeman

Phl. Raulé

Gheordonneert dat men zal beschryven alle cuerbroeders gherefugiert uuter stede, ten fyne sy keeren binnen deser stede, metter woonste, voor paeschen eerstcommende, zonder langheren dagh, up pene van ghehouden te zyne voor vreemde ende ghecompelleert ter betaelinghe van haerlieden issuwe.

Register resoluties B – nr. 468 – folio 43

23 januari 1593 – Ommestellingen - Resoluties B – Transcriptie P.J. Desegher
--

Den xxij^{en} Januarij es, by die vander Wet, Raedt & Notable, gheresolveert te doene ommestellynghe van xiiij^c £ p, buuten & binnen half ende half, omme te vinden j^m iij^c £ ter cause vande costen hemlieden *vertooght ende* dat de resterende x £ p, zullen ghevonden zyn op andere quoyeren voorgaende, alsoch niet ghezuvert *ende* op d'issuen diemen de stede zoude moghen, tachttere & schuldich zyn, recommenderende die vander Wet daerinne de handt te houden *ende* ten effecte van dien te diligenteren

Februari 1593 – Bruiloftfeesten - Resolutieboek B

Ghestatueert dat er in de bruiloften niet meer mogen zijn dan:

twaalf paer volckx,

ghenoode ende gistende personen, zonder ghesleep van kinderen,

up de boete van zes ponden parisis van elcke paer volcx dat bevonden wert al daer boven,

't voorseyde getal van 12

danoff twee deelen ten profyte van ghemeen aermen in den disch van St. Bertins

ende 't derde deel in profyte van de aenbrengers.

Dat oock van de zelve bruiloften gheene langhere maeltyden ghehouden en werden dan van twee daeghen.

Folio 51

15 februari 1593 – De Pygoot– Renten SAP 395
--

Jacob Pacchet kent wettelick schuldigh tzyne

Jan Jacobssone de jonghe,

de somme van ijc xvj pond xj schele parisis van coope ende leveringhe van hoppe

te betaelen den vierden augusti eerstcommende

daerinne verbindende tderde van drie ghemeten gersland ligghende op **de Werffstraete**

gemeene met **Maeycken Pilgrem** zijne schoonzustere,

ghenaemt **den Pyghoot** –

Item tderde van een huus ende erfve op de zelve Werffstraete – ghemeene als boven daer wylen Jan Pilgrem overleet –

streckende achterwaert tot de beke – zuuwer goed ende onbelast –

gereserveert den voorseide Pygoot –

ende gelast in xij pond grooten tsjaers jeghens meester Thomas Van Rye –

generalick ende specialick alle zyne goeden – present ende toecommende

Over recht - payemenet xv pond grooten verschooten an gelaeghe – betaelinghe tzyne

daeghe, dat neen – gheen payment

Actum den ixde february 1593

Present Diedeman, schepen vervranghende Beveren, burghmeester

7 maart 1593 – Huis op de Ieperstraat - Halmen

Toussain de Perty heift ghecocht

teghen **Jan van Noeufville ende Margriette** zyne huusvrauwe

een huus, erfve ende cathelen staende ende ghelegghen inde Yperestraete

streckende van de voorgenoemde straete achterwaert totte erfve van de kercke van Sint Jans –

van oosten derfve van Gheleyn Wouters –

van westen derfve vande Magdaleene Cappelle,

ghelast met de helft van xx parisis tsjaers de heere metgaders alle de cathelen ende edificien

staende upde voornoemde grondt

omme de somme van dertich ponden grooten vlamesch te betalen thien pond grooten vlaems

ghereet metten halm

Item noch thien pond grooten vlaemsch binnen een halven jaere naer de date van de halme

ende noch andere thien ponden grooten vlaems over de vulle betalinghe binnen eenen andren

halmjaere naerdien

X schele parisis te godtspenning

Zes ponden parisis voor een hoofcleet ende zes ponden parisis ter lyfcoope

Dies verbyndt de coopere tvoorschreven huus ende erfve inde handen vanden verooper tot

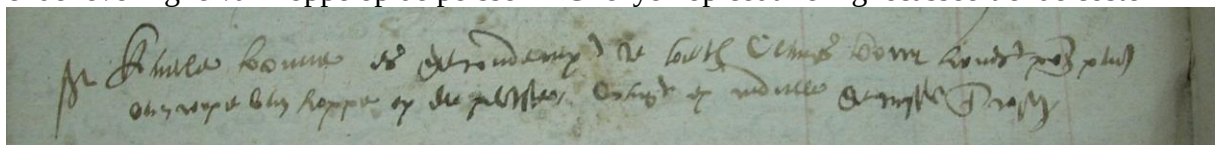
verzekertheyt van de vulle betaelinghe van dezen coope al tne laste van de blyvere

Ghehalmpt voorts over erfve opden viij de maerty 1593

27 maart 1593 – Hoppe op persen - SAP 246

Kaerle Bonne es ghecondempneert te betaelen Clais Borry hondert pond parisis van coope

ende leveringhe van hoppe op de persen – Ghezyen op cedulle – ghecasseert ende kosten

7 april 1593 – Enquête over de draperie te Poperinge – Armentières, archives municipales HH 19 copie simple contemporaine

Upgescreven by die van der wedt ende gouverneeren vande draperie alle de bayen, gheloyde, rauwe ende up 't getauwe weesende binnen de stede van Poperinghe, by laste ende versoucke vanden commissaris d'Enghien, desen **vijde april 1593.**

Franchois Diedeman - 23 outrefine bayen gheloyt, een roode outrefine bae, acht bayen, 8 rauwe outrefine bayen, crye rauwe bayen

Lambert Bocquet – drie gheloyde outrefine bayen, een swaerte gheloyde outrevyne bayen, 9 rauwe outrefine bayen – twee fine bayen

Michiel stesen – een outrefin gheloyt – drie rauwe outrefine bayen

Cristen Fobert – drie rauwe bayen

Jacques liebaert – 7 gheloyde outrefine bayen – drie rauwe outrefine bayen

Augustin Liebaert – vier swaerte bayen

Fransois de Vos – 62 jaar oud – 7 outrefne bayen – drie rauwe outrefinen een fine baye

Claes De Vos – twee gheloyde bayen – vyf rauwe bayen.

Jan de Muelenaere – twee rauwe outrefine bayen

De weduwe Joos Maerten – twee gheloyde outrefine bayen – vyf rauwe outrefine bayen

Jan Moeraert – drie gheloyde outrefine bayen, drie rauwe outrefine bayen, drie gheloyde bayen

Cristen Liebaert – 8 outrefne bayen – twee gelayde bayen – drie rauwe bayen.

De weduwe Jan Drogenbroodt – drie gheloyde bayen – drie rauwe outrefine bay'en

Caerle bonne – 8 gheloyde bayen, 10 outrefine bayen gheloyt, drie rauwe outrefine bayen

Joorys Stasen – een outrefin gheloyt, drie rauwe outrefine bayen

Anthonis Cathore – een gheloyt outrefin, een bay gheloyt

Pieter Verneirs – een gheloyt outrefin, twee rauwe outrefinen, twee rauwe bayen

Augustyn van Damme – twee bayen gheloyt, twee rauwe outrefine bayen, twee rauwe bayen

Gilles de Roodde, drie rauwe outrefine bayen, een rauwe baye

Adriaen van Bouchoute – een gheloyt outrefin baye, 4 rauwe outrefinen, een rauwe baye

Matheus Trystram – twee gheloyde outrefine bayen, een rauwe outrefine baye

Willem de Hoverdre – een gheloyde baye, 4 rauwe outrefine bayen, twee rauwe bayen

Claes van de Goosteene – twee rauwe outrefine bayen

Jacop Moenaert – een rauwe baye

Jan van Waterleet – een gheloyde outrefin, een gheloyde baye, drie rauwe bayen.

Jacop van Damme – twee outefine gheloyt, twee bayen gheloyt, twee rauwe bayen

Jan van Heede – een gheloyde baye , een rauwe baye

Andries de Meulenaere – drie rauwe outrefine bayen, 7 gheloyde outrefine bayen, drie rauwe bayen

Jan van de Sande - een gheloyde baye, twee rauwe bayen.

Pieter Tavernier – een rauwe bayen

De weduwe van Jan van Heede –drie gheloyde outrefine bayen, twee rauwe bayen

Jacques du Rerra – twee gheloyde fine bayen, een rauwe baye

Jacop Wauters – een outrefin bay gheloyt

Cristiaen Clynckemaye – vier outrefinen gheloyt, drie rauwe outrefine bayhen, drie gheloyde baye, vier rauwe bayen

Thomas de Waeghemaeker – een outrefin gheloyt, twee rauwe bayen

Jan Vande Clyde – Drie gheloyde outrefine bayen, drie rauwe bayen

Nicolays Boulenoys – een gheloyde baye,

Claes Bory – vyf gheloyde outrefine bayen, 7 rauwe outrefine bayen – een rauwe baye

Jacques de Vos – drie gheloyde outrefine bayen, vier rauwe outrefine bayen, een rauwe baye

Weduwe Jan vuten daele – drie outrefine baye'n gh"eloyt, drie rauwe bayen

Gheleyn Lammen – drie gheloyde outrefine bayen, vier rauwe outrefine bayen

Jan Alaert – twee gheloyde outrefine bayen, een rauwe outrefine bayen
 Jan Roens – twee gheloyde outrefine bayen
 Jacop Roelens – een gheloyde outrefine bayen – twee rauwe bayen
 Mayaert Bueck – een gheloyt outrefine baye
 Fransois vander Maerte – vier rauwe bayen
 Cornleis Vander Maerte – een gheloyde baye, twee rauwe bayen
 Pieter van Daele – drie rauwe bayen
 Pieter Roelens – een rauwe outrefine baye
 Mathtys van Casselle – een rauwe outrefine baye – een rauwe baye
 Jan van Nuefville – twe gheloyde outrefine bayen – vyf rauwe outrefine baye
 Boudewyhn Bueten – 9 outrefine bayen gheloyt, vyf rauwe outrefine bayen
 Willem van Beveren – 7 outrefinen bayen gheloyt, drie gheloyde bayen, drie rauwe bayen, een rauwe outrefine baye
 Pieter Bernies d'oude – vyf gheloyde outrefine bayen, twee rauwe outrefine bayen, twee ghemeene bayen.
 Jan Baes – drie gheloyde outrefine bayen, een rauwe outrefine baye, een gheloyde baye, een rauwe baye
 Hubrecht Rouveroy, twee rauwe outrefyne bayen, een rauwe baye
 Fransoys van Beeveren- een gheloyde outrefine baye, twee rauwe outrefine bayen
 Jacob van de Walle – vyf outrefyne bayen gheoyt, 10 ghemeene bayen gheloyt – ses rauwe outrefine bayen, drie ghemeene bayen rauwe
 Jan de Scottere – 9 outrefyne bayen gheloyt, neghen gheloyde bayen, 10 rauwe bayen, vier rauwe outrefine bayen
 Willem de Vos – 9 gheloyde fine bayen, een rauwe outrefine baye, twee rauwe bayen.

T'saemen dat ghetalle van alle de ghetauwen binnen Poperinghe syn **vierentnegentich** Ende was onderteekent: wy, Francois Diedeman, scheepen ende Fransois de Vos, gouverneur der selver stede, certificeren voor de waerheyt binnen de heerlicheyt ende stede van Poperinghe warachtich te synen 't gunen hier in desen verclaert.

En la ville de Poperinghe ne se composent presentement aultre sorte de drapperie que baickes, desquelles se retrouvent sortes assavoir: outrefines, fines moyennes et simples bayes

L'es outrefines son en ongueru de 32 aulnes ou environ, en largeur prés de deux aulnes et sont en valeur presentement de 19 patars l'aulne.

Les vines sont en lonbgeur de 40 aulnes, largeur sept quartiers et en valeur de 13 partars et 1 liart

l'aulne.

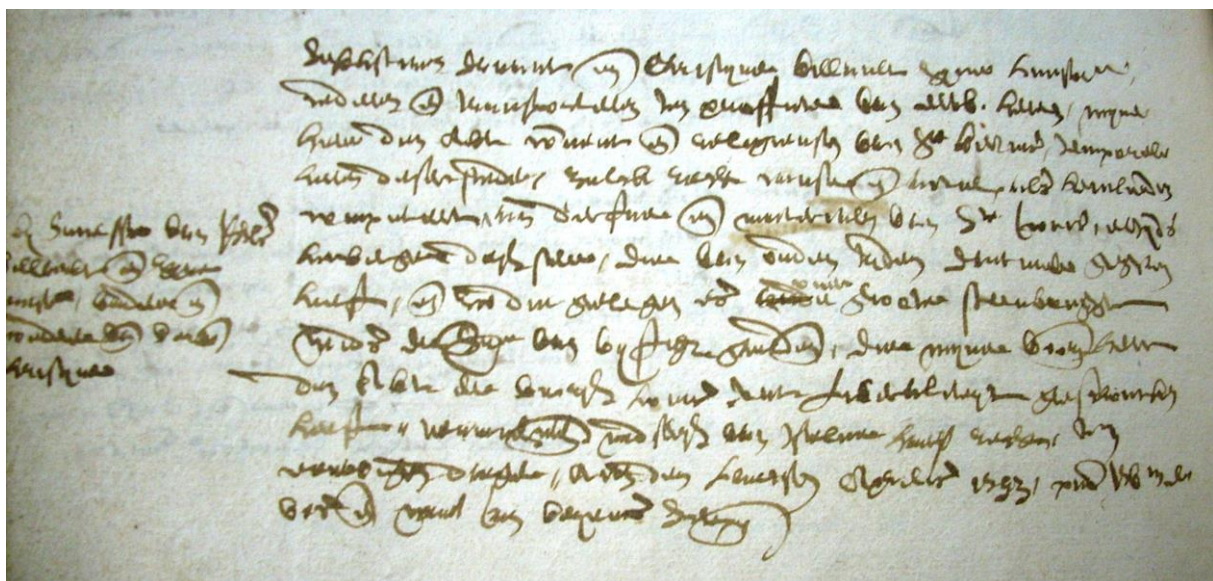
Les moyennes sont de mesme longueur et largeur que les ines bayes, mais en valeur de 12 patars et demy l'aulne, comme aussy sont les simples bayes de mesme longueur et largeur que les dites moyennes et a ung pris a l'aulne en pris.

Tout ce que dessus, nous, Francois Diedeman, eschevins de la vile de Poperinghe et Franchois De Vos, gouverneurs de la drapperie illecq, certiffions et affirmons a monseigneur

le commissaire d'Enghien estre veritable, comme ayans esté presens et assist" à la visitation et inventaire sus dis, mesmes le dit Diedeman d'avoir redigé p&ar escript ce present kayer. Tesmoing nos seingz cy mis le dixieme jour d'avril xvc iiij xx et treize. En bas estoit signé, Francois Diedeman et plus bas: by laeste Francois de Vos.

30 april 1593 – De abt koopt Sint Joris terug – Renten SAP 395

Sebastiaen Devrint ende Christyne Billault zyne huusvrouwe, cedeert ende transporteert in proffyte van de eerweerde heere, mijn heere den abt, convent ende religieuzen van Sint Bertins, temporele heere deser stede, zulck recht, cause ende actie als hemlieden competeert by successie van **Philippe Billault** ende zijne huysvrouwe, vaeder ende moedere van de voornoemde Christyne, van d'erfve ende materialen van Sint –Joris, eertyts herberghe deser stede, die van ouden tyden daermede ghestaen heeft ende zoo die ghelegghen es over de groote **Steenbrugghen** mids de somme van vyftigh gulden, die mijne voornoemde heere den abt de voornoemde hoirs vut liberaliteyt gheschoncken heeft. ... actum den laetsten aprilis 1593 present Willem van Beveren ende meester Jan Beyens, schepenen

7 mei 1593 – Een nieuw huis op de hoek van de Oude Markt – Renten SAP 395

Compareerde joncvrouwe **Catelyne Waels**, weduwe van dheer **Pieter vande Stichele**, geassisteert met **Loys Makeblyde**, haeren zwaegere ende als vooghd vande wezen vande voornoemde Stichele, vervanghende joffrouwe **Carthelyne Bultheel**, zijne medevooght ende met hemlieden advenante – heeft ghegheven in goeden ende wettelicken cheynse **Anthonis Courtil**, medecomparent die bekend heeft genomen thebbene in wettelicke cheynse vande voornoemde weduwe – zekere erfve ende portgrond gelegghen binnen deser stede, met alle de materialen daermede gaende – daer de voornoemde eerste comparante voortyds gewoont heeft –

ghelegghen opden westhouck vande **Oude Markt** deser stede –
 streckende zuud ende noord – metter noordhende opde **Gasthuisstraete**-
 van westen derfve van de kinderen van Pieter DeRoode,
 van oosten de voorseide maerct ende **de Vlamyncstraete** ende van zuuden derfve vande
 voornoemde eerste comparante,
 commende met eenen sterte totter erfve van de heere,
 met een vrye passagie ofte vutganck van vyff voeten breedt daer derfve van de kinderen van
 de voornoemde wylen Pieter de Roode tot de **steenput** –
 met noch een andere vrye passagie ende vutganck over d'ervve van de zelve joncvrouwe
 comparante, commende an de voornoemde Vlamyncstraete –
 metter zuudzyde jegghens d'ervve van wylen **Amand du Questie** ende de noortzyde derfve
 vande zelve joncvrouwe comparante in zulcke grootte ende vougen als de voorseide erfve
 ende portrond by de voornoemde joncvrouwue eertyds heeft gebruyct geweest
 ende dit eenen termyn van **zestigh jaeren** achtereen volghende,
 wanaff tyste jaer inghaen ende beghinnen zal te Baefmesse eerstcommende te wetene 1593
 ende vallen te baefmesse 1594 –
 ende alzoo voort totten expireren van de voorseide lx jaeren
 voor de somme van twee en twyntich ponden parisis tsjaers boven tlast vande sheeren rente
 blyvende ten alste vande voornoemde Anthonis Courtyl, zijne hoirs ende naercommers
 vanden dagh van heden daete voorseide de voorseide lx jaeren lanck gheduerende –
 met expresse conditie ende voorwaerde dat den voornoemde Courtyl verbonden es op de
 voorseide erfve ofte pachtgrond te doen temmeren ende stellen
een huus van twee staegen hooge,
 becleedende daarmede den geheelen portgrond totter voorseide straete ende omme de
 voornoemde joncvrouwe haer hoirs ende naercommers wel ende suffisantelick te borghen
 ende bewaeren –
 zoo heeft den voornoemde Anthonis Courtil medecomparant –
 daerinne verbonden ende verbind by desen zijn persoon ende alle zijn goede –
 present ende teocommende – waer dat gestaen ofte gelegen zy – geene gezondert –
 te wetene tot volcommen vander voorseide temmerage opden voorseide grond
 ende daernaer verbindt ende veroblighert hy specialick de huusynge ende temmerage die hy
 daerop stellen ofte doen stellen zal tot verzeckerthede vande jaerlicsche betaelinghe van de
 voorseide cheyns
 Omme by gebreke vande zelve jaerlicsche betaelynghe die gheheel ofte in deele daeraen te
 verhaelen by heerlicke requeste naer de costume deser stede ende voorts met renunciatie
 vande selve –
 Verkent ende gepasseert den vijste in meye 1593
 Present Franchois Diedeman ende Augustyn Liebaerd, schepenen.

*Dit nieuw huis op de hoek van de Vlamingstraat en de Gasthuisstraat, werd de Rooden hert
 genoemd, en zou nu voor een drietal eeuwen het Poperingse stadsbeeld mede bepalen.*

7 mei 1593 – Huis op de Nieuwe Markt - SAP 395 - Renten

Daneel Laigneel over hem zelven ende als magtich by procuratie speciale ende irrevocable
 over **Margriete** zyne zuster -
 gepasseert voor scepenen der stede van Armentiers den xx january laetstleden -
 gezegelt met den zeghel van zaken der zelve stede ende geteeckent op den remploy Hespel -
 kende vercocht thebben **Jan de Schotter** - medecomparant –
 die van gelycke kende gecocht thebbene jegens den voornoemde Daneel

ende zyne voornoemde zustere als hoirs van Margriete Makereel huerlieden moedere -
de helft van eenen huuse, keete ende andere drooghe nede groene catheilen –
wanaff dandere helft competeert de voornoemde Schottere by coope jegens Walraen
Godschalck - staende ter Nyewe Marct deser stede –
op d'ervve van Jan Denys filius Joos -
streckende achterwaerd totter cinghele vande heere - de noordzyde jegens de verbrande
hofstede van wylen Jaques de Tireulx ende de zuudzyde de verbrande stede van de weese
ende aeldynghen van Jan Debergh -
metgaders twee blenden van een poorte die hanghen ter zyde vande huuse daer Clays vande
Walle nu woont -
voor de somme van twee hondert gulden van xl schele parisis tstick boven den lyfkoop ende
godtspenninck voor den aermen -
wannaff de voornoemde Daneel hem contenteerde vande voornoemde Schottere -
daeromme ratifieerde den voorgaenden coop van dandere helft vande zelven huuse by den
voornoemde Schottere gedaen jehens den voornoemde Godsschalck -
renunchierende over hem ende zyne voornoemde zuster anden rechte causie ende actie als zy
daeranne zouden moghen pretenderen in toecommende tyden
Actum den vij in meye 1593 - Present Franchois Diedeman - vervanghende Willem van
Beveren Burchmeester

7 mei 1593 Een hommelfhof langs “t Meulenstraatje op de Couter – Regeling bij doodslag - SAP 395 -

Janneken Herman huusvrauwe van **Valentyn Haeghebaerd** kent de voornoemde weese van
Jaques Wenghe heeft gecocht ten proffite van haere kinderen gheprocureert by den zelven
Jaques
jeghens **Jacob de Worm ende Maeyken** zyn wyff, een erfvelicke losrente van xvij pond
parisis tsjaers, den penninck xvj –
wannaff teerste jaer vallen zal den eersten octobris eerstcommende ende alzo voorts totter
lossinghe met xxij pond grooten in zulcken gelde als ten dien tyden gherekent wert by
permissie sconincs ons heere -
daerinne verbindende eerst **een hommelfhoff** groot vier linnen vier roen lands ligghende op
tMuelenstraetken vande Couter inden Eduwaerthouck –
van oosten tvoorseide straetken - van zuuden tBrugghestraetken –
te vooren belast met een rente van ij ponden grooten tsjaers jegens Willem de Vos ende Jan
Jacobssone metgaders in couterrente jehens den heere -
Item een gemet hommelfhoff met een keete daarop staende op de voorseide coutere van
westen tvoorseide Muelenstraetken - van oosten derfve van Touchain Sohier - van noorden
Dieryck Liebaerd ende van zuuden den heere -
gelast in couterrente als boven ende met viij pond parisis in een losrente van xvj pond parisis
tsjaers geldende Pieter Moenaerd -
Item xlv roen hommelfhoff - van oosten ande voorseide vier linnen vier roen - van westen
Clays Steven - van zuuden de Cleene Brugghestraete - ende van noorden Jan de Muelenaere -
belast met couterrente als boven -
de voorseide drie perceelen nyet breeder belast dan voorseyt es - de voornoemde Jacob de
Worm belovende die overzulcx te garanderen -
daertoe alle haerlieden goet - present ende toecommende -
- inninghe naer coustume - ende in volcomminghe van de pays by den voornoemde Worm
met den voornoemde weduwe van Jacques weghe gemaect -

te cause vande doodslag by den selven Worm gecommitteert in den persoon van de voornoemde wylen Jaques Wenghe -
mits by den zelve voornoemde noch betaelende zes ponden grooten te baemesse eerstcomende - naer den accorde onderlynghe geschreven -
Actum den vij in meye 1593 - Present Loys Makeblyde ende Willem van Beveren, burchmeesters -
Willem De Vos, meester Jan Beyens ende Franchois Diedeman schepenen

10 mei 1593 – Een jaargetijde voor Jacques Baerd – Renten SAP 395

Pieter van de Coutere, Jacob Roelens, Willem Rouvroy ende Cornelis Pieren, als **dischmeesters** van Sint Bertens deser stede,
hebben gecocht ten proffyte van de disch aldaer, jehens **Claes Vander Doene** ende **Jacquemyne** zijne huusvrouwe,
een erfvelicke losrente van xvij ponden parisis tsjaers – den penninck zesthiene –
voor de somme van xxiiij grooten vlaemsche munte,
wanaff tj-ster jaer vallen zal den eersten octobris eerstcomende 1593
ende alzo voort totter lossynghe met zulcken gelde als ten dien tyden geweun wert -
daerinne verbindende de helft van twee ghemeten **hoppelant** ligghende an de baillie van de **Meessenstraete**,
streckende van oosten an tleen van de weduwe Jan Pugnave, van noorden Franchois Deschottere, ghemeene met Franchois Keerne
Item ij ghemeten een vierendeel gersland ligghende inden **Eeckhouck** – van westen de **Watoustraete**, van oosten op **tSteenstraetken** ende van zuuden de hoirs van Loys vande Goesteene
Item drie gemet gersland lighende in den **Hamhouck** – van oosten **Sint Sicxstraete** – de zuudzyde tleen van daeldynghen van **Clays Baron** ende tnoordhende tgoed van daeldynghen van Joos Vander Doene – zuuwer goed ende onbelast
Ghereserveert van gelycke xvij pond parisis tsjaers losrente – den penninck xvj ° -
geldende de wyf van **Jan Daten** – als hedent by de voornoemde **Claeys ende zyn wyf** bekend ende verobligiert – ende mids dezen es gecasseert zekere andere rentbrieff van drie ponden grooten sjaers – gelycke penninck xvj ° - gecocht op den xxix ste aprilis 1589 by wylen **Jacob Beke** jehens de voornoemde **Clays vande Doene** ende zyn huusvrouwe, waerinne de voorseide partijen van goede verbonden waren en hiermede ontslegghen zijn
Behoudelick en met conditie dat de voornoemde dischmeesters ende haerlieder naercommers in officie zullen ghehouden weesen jaerlicx ende te eeuwigghen op Sint Matthysdaegh den xxiiijste february te doen celebreren
een leesende messe ende naerdien te doen lesen eenen profundis
ten gracie van wylen **Jacques Baerd**
ende te deelen aen de aermen dertich brooden van twee grooten elck brood –
met verband dat den cnaepe vande disch ghehouden wert tsavents te voeren te vermaenen de vrienden van de voornoemde wylen Jacques Baerd omme te comen ter kercke ter zeker heure – ende ten voorseide dienste –
daer men zal presenteren offerkeressen ende twee keressen ter gracie by de dischmeesters ten eeuwigghen daeghe ende dit tot volcomminghe van dvuterste wille vande voornoemde Baerd by testamente in zyne dootziecke gemaect –
waerinne verbonden hebben gheweest andere partijen van hypotheque in een rente van xxiiij pond parisis tsjaers eertyds den xxv octobris 1575 ghecocht by de voorzaten vande teghenwoordighe dischmeesters aldan in officie

jeghens de weduwe van de voornoemde Baerd ende den voochd van zijne kinderen –
hiermede van ghelycken dood ende ghecasseert – inninghe naer coustume
Actum den xste in meye 1593

Present Loys Makeblyde ende Willem van Beveren, burghmeesters, Willem Devos, meester
Jan Beyens ende Franchois Diedeman, schepenen.

11 mei 1593 – Problemen met de wacht in de hoeken - SAP 295 –
Register van oppositie

Jan Mostaerd ende Jacob Talewe, hofmannen vande Hellehouck,
verweerders jeghens **Clays Steven**, heescher by bevele
Partien ghehoirt metghaders **Isembaerd del Hille** ende op al gheed,
is de zelve Isembaerd, ghecondempneert in de wet van iiij pond
parisis over 'tdiffault van wachte ende gheordonneert de comparitie
van Rogier Loigue by vermaene van Jan Mostaerd, hoofman –
actum over here

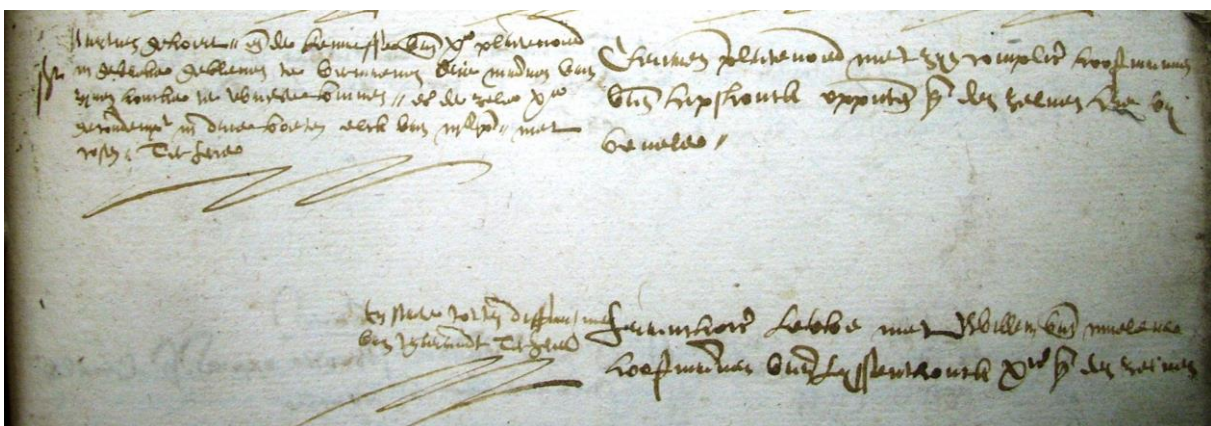
Den voornoemde Roghier Loigue gehoord – es gheordonneert den
zelven Rogier te vermogen met hem den persoon van Christiaen De

Bergh ten naesten daeghe op condemnatie – actum den xvcde juny 1593

De voornoemde Rogier in faulte zynde doen compareren Christiaen De Bergh es
ghecondempneert inde boete van iiij pond parisis tdiffault vande wacht daegs vermaent –
blyvende onverlet op den voornoemde Christiaen De Bergh omme zyn garand – indien hy
rese gheindeert – actum den xxijste juny 1593

*Als we het goed begrijpen werden zowel Jan Mostaerd en Jacob Talewe, de hoofdmannen
van de Hellehoek door Clays Steven aangeklaagd omdat zij Robert Loigue niet vermaand
hadden om wacht te lopen. Deze laatste wordt ook aangeklaagd. Robert Loigue krijgt echter
de kans om 's anderendaags Isembaerd del Hille als getuige op te roepen, maar deze komt
niet opdagen. De zaak wordt dan niet verder opgevolgd.*

*Dat is wel het geval met de aanklacht die door Clays Steven wordt gedaan tegen Christiaen
Platevoed, de hoofman van de Hipshoek.*

Christiaen Platevoed met zyn complicen hoofdmannen van de Hipshoek, opposanten ende
den zelve heescher by bevele.

Partien ghehoirt ende de kennesse vande verweerder Platevoed in gebreke ghebleven te
vermaenen drie mannen van zijn houcke te wachte binnen – is den zelve verweerder
ghecondempneert in drie boeten, elck van iiij pond parisis met costen

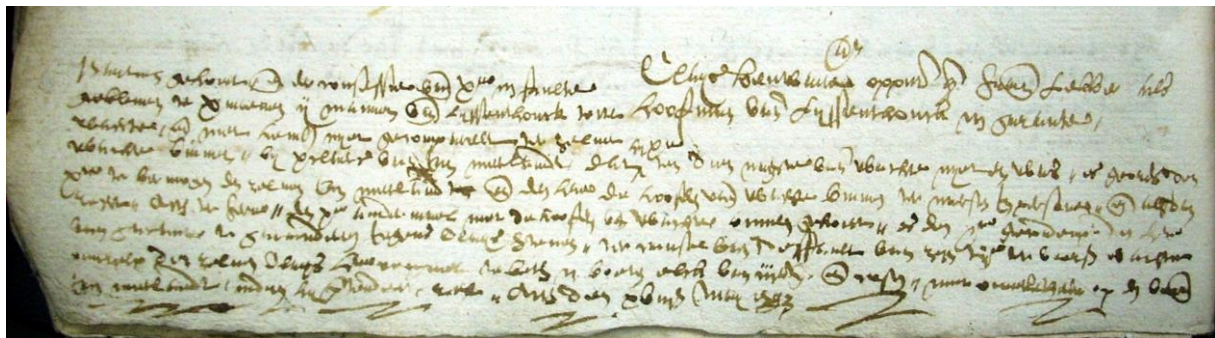
Ook **Franchois Lebbe en Willem Vande Muelene**, de 'hoofmannen vander **Lyssenthouck**, worden aangeklaagd, net zoals **Christaien Debyzere met Christiaen de Bergh**, hoofmannen vande **Schoudemondhouck**.

Deze laatste worden wel veroordeeld. We lezen immers:

Partien ghehoirt zyn de verwerder gecondempneert in twee boeten, elck van iij pond parisis over tdiffault als boven ende kosten.

Ook **Jan Dubois en Jan de Bergh**, de hoofdmannen van de **Wipperhouck**, worden beschuldigd om de wacht niet opgeroepen te hebben en worden hierom veroordeeld.

*Dan is het de beurt aan **Jehan Renaerd en Jan Van Houcke** als hoofdmannen van de **Eekhoek**. Ook deze worden in een boete veroordeeld voor het niet oproepen van de wachtre.*

Clays Benwaere opposant ende Frans lebbe als hoofman vande Lyssenthouck in garante Partien ghehoirt ende de confessie vande verweerdere in faulte ghebleven te vermanen ij mannen vande Lyssenthouck totter wachte, ende met hem nyet gecompareert ter zelve wachte binnen by verclaers van Jan Merlevede ende den here die loosde van de wachte binnen gehoord – es den verwerder gecondempneert de here

Te garanderen jegens Clays Steven ter cause van tdiffault van zijn tijde voorseid

Over zulcx den zelven Clays heescher voornoemt ij boeten elck van iij pond ende kosten

Actum den xvijj ste mey 1593

26 mei 1593 – De nieuwe imposities op de wijnen en bieren voor de schipvaart –
Transcriptie P.J. Desegher + Resoluties B – SAP 468

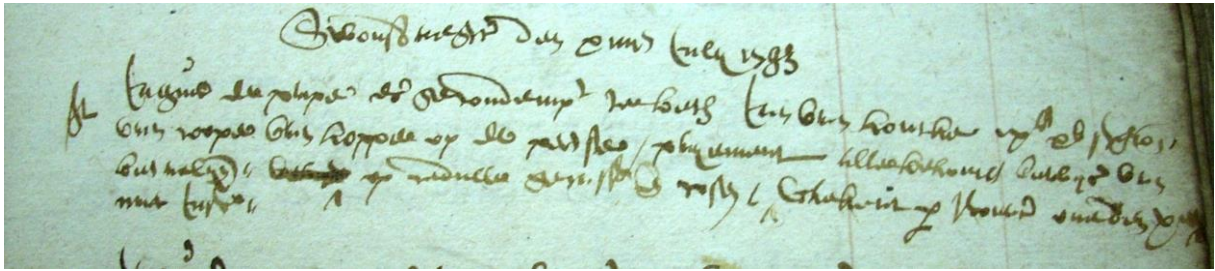
Ter verghaderinghe vande Wet, Raed & Notable den xxvj^{en} Maij 1593,

Es gheresolveert te continueren de nieuwe imposities opde wynen, bieren & vercoopynghe van alle onerfvynghe van ghoede, voor den tydt van zes Jaeren, Incommende den jsten Wedemaend naerstcommende, omme daarmede te repareren d'overdraghen deser stede ende maecken den schipvaerd navigable, midts dat de pennynghen van diere sullen ghetelt wesen in handen van eenen persoon daertoe te committeren, van twee maenden te twee maenden, op zulcke penen & pecuniaire amendes, als men daertoe stellen & decerner sal

14 juni 1593 – Hop op pertsen – SAP 246

Swonsdaeghe den xiiij de july 1593

Jaques de Pape es ghecondempneert te betaelen **Jan van Houcke** ix pond xv schele grooten van coope van hoppe op de pertse – payment alle behoirlicke bewijs van betaelinghe op cedulle gecassert ende kosten

27 juni 1593 – De Wulf – Halmen

Gheleyn vander Clytte

heeft ghecocht teghens **Cathelyne Loodycx** de ghedivorseerde huusvrauwe van **Pieter Thooris**,

zessenvichtigh roeden erfve ligghende opde Watoustraete ghe-naempt **de Wulf**

Streckende metten noorthende upde steenwech —

van zuuden de voornoemde straete —

van westen dhofstede van **Lauwyck vande Goosteene**

omme de somme van zeven ponden grooten vlaemsch,

tvoorseyde te betaelen ghereet ghelt metten halm —

ij schele parisis te godtspenninck —

twaelſ ponden parisis te lyfcoope ten laſte van de blyvere –

tzelve goedt es noch ghelast in de huere van vyf jaeren ten prouffyte van Marx van de Weghe tot zes ponden parisis tsjaers

Ghehalmpt voorts over erfve upden xxvij juny 1593

25 juni 1593 – Brouwerij in de Leverstraat – Halmen

Frans Devos heift ghecocht

teghen **Jan Janssone** doude ende **Trysken** zyn zuster

twee ghemeten ofte daer ontrent emmers de plecke zo die gheleghen es – de vier houcken

ende de middelwaert – de verbrande hofstede inde **Leverstraet** daer eertyds **de brauwerie**

ende thuus van **Jan Plaetevoet** stont –

streckende oost ende west tewesthende derfve van **Maillart Buick**

van noorden de zelve, van zuuden daeldinghen van **Jan Babelaere**,

van oosten de voornoemde straete ghelast met xvij schele parisis tsjaers de heere van 2 lynen

van de voornoemde grondt

Item noch met iiij schele ij deniers grooten den zelve heere ten laste van de cooper

ghezondert de achterstellen totten daeghe van de halme ende voorts zuuwer goet –

beloovende de voornoemde vercoopers tzelve alzo te gaen garanderen ende indempneren ende

dies omme de somme van tzeftich ponden grooten vlaemsch te betaelen daerinne de helft ter

ervachtigheid ende de reste vande date van de halme binnen een jaer daer naer

Xx schele parisis voor een godtspenninck

Xxviij guldenen te lyfcoope

Alle ten laste van de blyvere

Ghealmpt voorts over erfve up den xxvste juny 1593

Item es noch de zelven lyfcoop gheange-eert tot xxiiij pond parisis ende ende eenen **angeloot**

voor den aermen – payement zynne behoudenis dagh ende betaelinghe ten Lucasdaegh

12 augustus 1593 – Aanval van de Oostendenaars op Koksijde – Pauwel Heindericx

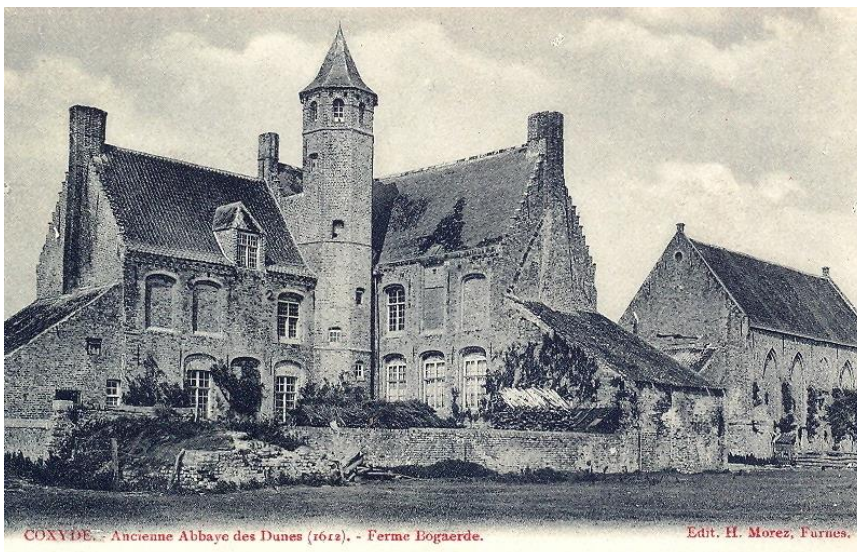

De grave van Mansfeldt dede inde maendt van **meye 1593**, eenige troepen tot Brugge ende daer ontrent commen legeren. Die van Oostende, vreesende van ingesloten te worden, verwittigden daer van de leden der Vereenichde Dtaten, de welcke daerom derwaerts sonden veel troepen, soo voetvolck als ruyters.

John Norreys of Norrits – Een Engelse krijgsheer.

De geseyde troepen, gedeurende den ganschen somer **te Oostende** verblijvende, wilde den heere **Norrits** (verstaende dat de soldaten vanden grave van Mansfeldt vertrocken waren, ende datter veel volck gelicht was uut de grenssteden, namentlick uut Nieupoort ende Dixmuyde) verder uut breyden.

Daerom quam hy, op den **12de oogst 1593**, langst de zee, met een grooten hoop voetknechten ende ruyterie, met de gonnen hy terwijlden het leech water was, op het Vloeymaerck, de haven van **Nieupoort** is overgetrocken, sonder er veel tegneweer te vinden, midts den waterschans alsdan wel twee hondert roeden van daer lach, ende de plaets des doortochts niet en conde naderen, omdat de tyte te cranck was. Dat volck, over den stroom gecommen zijnde, heeft gerooft, gebrant, de lantslieden gevangen genomen ende moedtwillichheden naer hunliedder gewoonte bedreven; Onder ander staecten ze vier in de kercke van **Coxide** ende in alle de huysen ende hofsteden ontrent deser prochie. Midtsgaders dies gaven sy 't vier ten prooye veel andere hofsteden die stonden op de prochie van Ste. Walburge, namentlick de gne genaemt **ten Boogaerde**, welcx gote ende schoone scheure vol graen was, ja, al rooven liepen sy brant steecken tot neffens de Stadt van Veurne. De Veurnaers, seer benauwt zijnde van aengevallen te worden, deden allarme cloppen ende trocken al op de vestens van hunliedder stadt om ze te beschermen. Op 't hooren vande noortclocke van Veurne, stormden welhaest de clocken der geheel casselrie om hulpe. Alle de cpaiteynen die in 't veurneambachtsche lagen, maeckten hun met hunliedder cuerlingen terstont gereet om jegens de aenvallers te trecken, amer aleer al dat volck ter aangewesene plaetse quaem, hadde den vyandt alle zijne macht byeen gebocht ontrent de Duynen.

Ten Bogaerde

Nietjegenstaende al het toegelopen volck, waren de vyanden in te grooter menichte om aengetast te worden, des te meer, odmat sy vier hodnert ruyters met sich hadden. Met hetnaeste teech water trocken sy wederom ovder de haven van Nieupoort,

met alle de gevangen lieden ende hunlieder roof, sodner dat de besettingh der waterschans sulcx conde beletten, midts dat het alsdan nacht was. Het gemeente was wederom ten uuttersten verbaest ende bedruckt over 't geval, namentlick de gone wiens goederen genomen ofte verbrant waren geweest.

Het magistraet door die gebeurtenisse den moedt niet verliesende, wende alles aen om het gemeente voor te staen. Van 's anderdaegs naer den inval sondt het jonker **Charles Hertoghe**, hoochb alliu ende **Victoor Bomme**, tweeden pensionaris naer Brussel, om aen den grave van Mansfeldt te cennen te geven 't gonne datter gebeurde.

Sy baden hem dat hy 't veurneambacht soude bystandt doen, dat hy krijgsvolck soude senden (soo voetgangers als ruyterie) in de steden van Nieupoort, Dixmuyde, midtsgaders in 't fort van Nieuwendamme, ofte anderssins toe te staen dat ze aen die van Oostende soudén mogen contributie betaen.

Den grave verboot hun brantschattingen te geven, ende hy beloofde hun troepen in de voorseyde steden te senden, 't gone hy corts daer naer deed, maer daer hy geen peerdevolck sondt (omdat men die alsdan grootelicx noodich hadde, midts men twee legers te velde moeste houden, te weten: een in Nederland en de 't ander in Vranckerijcke tot hulpe der princen van 't bondgenootschap), daerom nam het magistraet vijftigh ruyters op ende stelde dese onder het beleet van jonker **Jan de Brijas**, heere van Villecourt, burghmeester ende lanthouder vander commune.

Het leit, tot uitrustinghe der geseye bende, tot Bethune ende Atrecht ses en seventigh volledige harnassen ende tachentigh lancien coopen ende toen de ruyters gewapent waren, geboot het dat ze binnen de stadt van Nieupoort zouden gaen liggen ende aldare op de haven gedeurichlick wachte houden.

De wethouders deden oock de torens vestercken, van Adinkercke, Oostduynkercke ende Wulpen, ende legden daer volck in om wachte te houden, midtsgaders om het gemeente te waerschowuen door vier uut te steecken wanneer het allarme was.

Het magistraet van Bergen sondt, op 't versoeck der Veurneambachters, tot hunlieder bystandt, eene compagnie ceurlingen, waer af jonker francis de Moucheron captieyn was. Dese wierden in 't clooster ter Duynen in besettinge geleyt, ende aldaer onderhouden op 's lants coste, tot dat de stadt van Nieupoort van garnisoen beter voorsien was.

Daegs naer de voorgaende rooverien ende branden plaets hadden, sonden die van Oostende aen het magistraet van Veurne eenen brief, waer by sy seyden: dat het hun leet was diergelicke vyantschappen jegens hunne vrienden te moeten bedrijven, dat het magistraet daer af d'oorsaecke was, midts het aen hun geen contributie wilde betaelen. Verders, dat sy het uut goeder insicht raedden brantschattingen te betalen, ofte dat sijnen onderhoorigen noch veel erger soudén behandelt wesen als dat ze tot nu waren geweest. Overigens boden sy, indien het eene cleene somme wilde betaelen, dat sy hun soudén laten volstaen.

17 augustus 1593 – De Fully een tovenaer? - SAP 116 B – nr. 2 – Processen

Uit deze periode zijn een aantal procesfragmenten bewaard gebleven. Eén van die akten is de onderstaande.

Antwoorde omme **Alexander De Fully**, verweerder,
jeghens **Guilliaemes ende Chaerles Cuvelier**, heeschers,
dienende voor ulieden, mijne heeren, burchmeesters ende schepenen vander stede van Poperynghe ten delicten.

Inden eersten

omme byden verweerder t'andwoorden op t'ijde artickle van sheescher heesch daer hy den verweerder belast dat hy den ordinaeren wegh zoude opghestopt ende de placke gheweert hebben,

dat es een poinct dat hy instantelick ontkent,

also hy oick ontkent hemlieden vervolght thebbene met eenighe stocken ofte steenen,

maer es waerachtich dat also de heeschers hadden eenen diffrent jeghens den verweerder,

hebben de zelve heeschers hemlieden voorsien met eenen pander vul steenen ende daarmede den verweerder aenghevallen –

by den welcken den verweerder hem heift moeten ontmaken van haerlieden presentie ofte daer was apparentie van grief te gheschieden.

Ende daer de heeschers zegghen int derde artyckel dat den verweerder zoude gheseyt ende eenparelick gheroepen hebben:

Dat Alexander de Fully een tovenaer was ende es,

dat es een groot negatyf,

vut cause dat niemant hem zelve gheirne belasten en zoude als waer hy beschuldicht, daer hy nochtans in zulcx niet culpabel en es.

Nopende tvierde artyckele daer Arthie Porre, de verweerder gheirne zoude bewillicht hebben tot vriendelick accoort met den heescher te maecken ende dat den verweerder zoude gheseit hebben **dat Guilliaemen Cuvelier eenen tovenaere was**, dat es oick buuten de waarheyt, maer zoude mueghen gheseit hebben; men zeght oft ick hebbe hooren zegghen – dat hy eenen **tovenaere** es ende anders niet.

Angaende t vde artyckle dat **Chaerles Cuvelier** eene vande heeschers zyn huusvrauwe,

zeer zwaer bevrucht wesende , zoude jammerlick gheslegghen hebben met de hulpe van

Cuilliaeme Cuvelier, by den welcken de zelve frauwe haer toevlucht zoude ghenomen hebben in sverweorders huus, drie daeghen lanck,

dat es een zaeke die den verweerder voluntaerelick es kennende,

ende dat de heescher hemlieden behoorden te schaemen zulcke redenen ter kennesse van de lieden met eeren te bryngghen – wel tot haerlieden confusie –

want tes notoir ende openbaer,

tweclke blycken zal om ghenoughen

dat de voornoemde heeschers haerlieden huusvrauwe (zonderlinghe bevrucht zynde) –

zo gruwelick tracteren met slaegghen ende smyten, ende oft onredelicke dieren waeren die

zelve nogh jaeghende, also haerlieden regiment ende onghereghelt leven te Cambersy noch veil bet bekent es dan alsnu.

Midts welcken den verweerder, nemende conclusie,

tendeert ten fyne dat hy mijne heeren vonnesse diffinitifve ende over recht,

de heeschers zullen verclaerst worden in hunnen heesch ten laste vanden verweerder

ghemaect, te zyne niet ontfanghelick

ende boven dien, de heeschers ghecondempneert te ghenieten alsulcke punitie als zy ten laste

vanden verweerder by huerlieder conclusie versocht hebben

ende inde costen vanden instantie ter tauxatie –

biedende preufve met imploratie naer costume

Ghedient 17 augusti 1593.

*Het lijkt ons dat deze zaak ‘van injurie’ voornamelijk ingegeven is door het feit dat de zwangere vrouw van Charles Cuvelier, drie dagen bij **Alexander De Fully** thuis verbleef nadat ze door haar man en haar schoonbrier slagen had gekregen.*

*Het verwijt dat men elkaar maakte was dat de ander ‘een tovenaer’ was, wat in deze tijden bijzonder erg was. Een ‘tovenaer’ is immers **een mannelijke heks**.*

De 'Heksenbul' van paus Innocentius VIII werd in 1484 gepubliceerd en werd in 1486 opgevolgd door de 'Heksenhamer' van Sprenger en Institoris.

In 1570 werd dan toch de 'Carolina', het strafrecht van Karel V ook in de Nederlanden afgekondigd waardoor het centrale gezag strenge straffen eiste tegen de "sortilèges, devins, enchanteurs, charmeurs". Let hierbij op dat de 'charmeurs' gezien werden als een soort tovenaars. Aangezien de hekserij aanzien werd als een staatsondermijnende bezigheid, was het verantwoord om deze bij de ondervragingen te folteren.

Op de 20 juli 1592 werd er een inventaris opgemaakt van alle vormen van hekserij en werden de wereldlijke en kerkelijke overheden opgeroepen om al degenen die als waarzeggers, tovenaars of heksen bekend stonden, op te sporen en strenge en onbarmhartig te bestraffen. Hun vergrijpen waren immers misdaden tegen God en vorst waarbij de doodstraf de enige strafmaat was.

*In 1593, het jaar van het voorgaande proces, kwam er weer 'intellectuele' belangstelling voor de heksen en tovenaars. Toen werd immers de **'Disquisitiones Magicarum'**, geschreven door **Martín Del Río** gepubliceerd. De in Antwerpen geboren Del Río werd door Philip II benoemd tot de Raad van Brabant. In Spanje werd Del Río lid van de jezuïetenorde.*

De Disquisitiones Magicarum Libri Sex (Onderzoekingen naar Magie in Zes Boeken) was heel 'populair', zowel bij katholieken en protestanten. Del Río vond het ontkennen van het bestaan van hekserij een vorm van ketterij. Het werk speelde een rol bij de heksenprocessen van Salem en wordt in verband gebracht met de grootschalige heksenvervolgingen in de Zuidelijke Nederlanden.

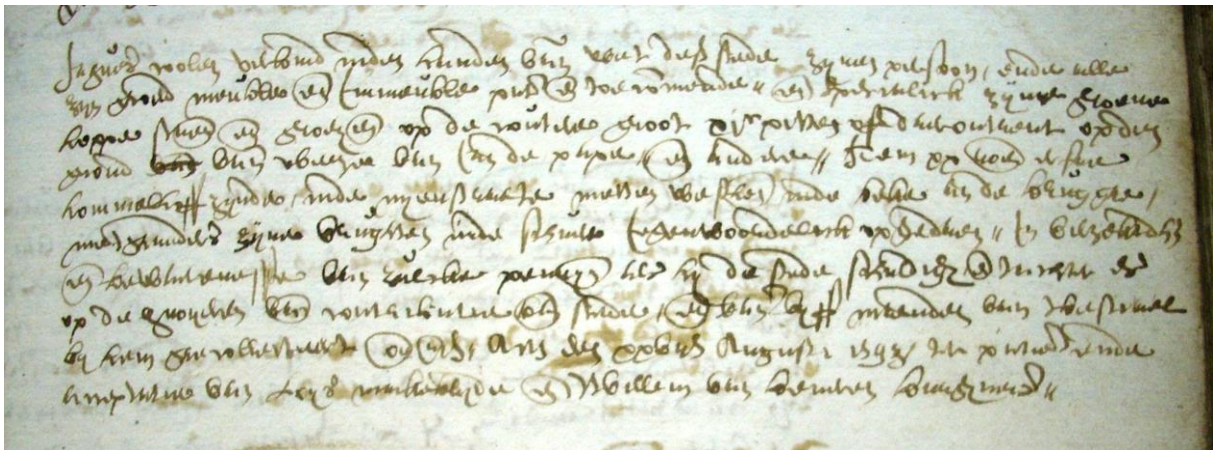
Vandaar dat het in 1593 zeer gevoelig lag om iemand een tovenaars te noemen. Hier in de streek werden een paar jaar later, waarschijnlijk in 1597 twee heksen veroordeeld en geëxecuteerd op het binnenplein van het Groot Zwynland.

*Van 1599 tot 1621 waren de zeer katholieke aartshertogen **Albrecht en Isabella** belast met het bestuur van de Zuidelijke Nederlanden. Zij voerden de ordinanties van Filips II tot in de puntjes uit. Tijdens hun regering bereikten de heksenprocessen in de Zuidelijke Nederlanden een hoogtepunt.*

19 augustus 1593 – Jehan de Scaly stelt een huis in de Gasthuisstraat – SAP 395 – Renten
--

Jehan de Scally kent wettelick schuldigh tzye **Loys del Hille** medecomparant -
de somme van lxxvj pond parisis van coope ende leveringhe van een koeye -
te bteaen den xix february 1594 –
daerinne verbindende de zelve koeye - gryze ende thuus daerhy jeghenwoordelick stelt inde
Gasthuusstraete op d'ervve van wylen Boulduyn Allaey -
omme executie -
den xix aususti 1593 - Present Diedeman vervanghende Willem de Vos schepen

27 augustus 1593 Hoppe op de Kouter – Renten SAP 395
--

Jacques Coolen verbind inden handen vande wet deser stede
 zijnen persooene ende alle zijn goeden, meuble ende inmeuble, present ende toecommende
 ende speicalick zijne **groen hoppe** staende ende groeyende op de Coutere – groot xjc – 1100 -
 pitten of daerontrent - opden grond vande weeze van **Jan de Pape** ende kinderen
 Item xx – 20 - roeden erfve hommelhoff zynde inde Nyeustraete metten westhende inde beke
 an de brugge
 metgaders zijne vrugten inde schuere jeghenwoordelcick opgedaen
 in verzekedhede ende bewaerenesse van zulcke penninghen als hy de stede schuldigh ende
 tachter es op de quoyeren – *hohieren* - van de conterbutie vande stede ende vande vyff
 maenden van tbestiael by hem ghecollecteert – over rechte -
 actum den xxvijste augusti 1593
 Ter presentie ende acceptatie van Loys Makeblyde ende Willem van Beveren, burghmeesters

30 augustus 1593 – Het leger van Maurits van Nassau verovert Huis – te – Wedde

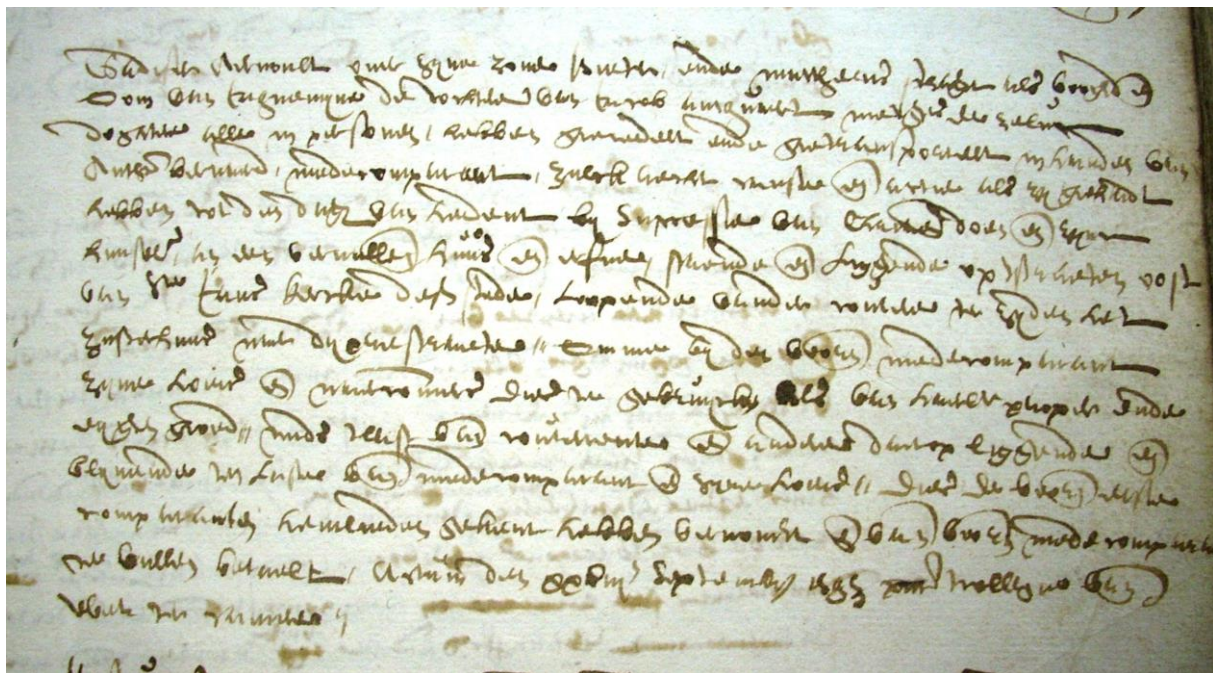

De oorlogsbewegingen van de Engelsman Norrits hier in de streek duurden niet lang aangezien zijn troepen in Bretagne dienden ingezet te worden. Willem van Nassau veroverde in het Noorden van Nederland ondertussen het Huis-te-Wedde.
 Dit oorlogsgewoel lag gelukkig ver genoeg af van Poperinge om hier niet meteen gevolgen te hebben. De gevechten in de streek bleven echter niet lang uit. Tegen de winter aan lieten de Oostenaars immers weer van zich horen.

13 september 1593 – Huis in de Leverstraat - Halmen – SAP0 366

Jakemyne de wedewe van Kaerle de Roode

heift ghecocht jeghens **Mahieu Voet ende Leonor** zyn huusvrouwe,
een huus, erfve ende cathelen, groene ende drooghe,
wertelvast, moortelvast, naeghelvast ende cavelvast,
metgaeders de schuere, stallinghen ende de appendicien
metgaeders de steepype ende de steenen meur langhes de erfve van de wedewe van **Jan**
Daten,
medegaende, tot inde beke metgaeders
boven dyen noch eene coutse inde zuutcamere
ende noch een ander coutse inde kamer boven oock mede gaende
staende tvoornoemde huus inde **Leverstraete**
daer de voornoemde vercooper jeghenwoordelick inne woont –
streckende van vooren de voorseyde straete,
achterwaert tot inde **Schipvaert,**
de zuutzyde derfve van de gasthuuze deser stede –
de noortzyde derfve van de voornoemde wedewe van **Jan Daten,**
ende dat omme de somme van twee hondert vichtich ponden grooten vlaemsch –
te betalen vichtich ponden grooten vlaems ghereet metten halme
Item noch ander vichtich ponden grooten vlaems ter ervachtighede
ende voorts by vichtich ponden grooten tsjaers
vallende tzelve payement altyt ter baemesse
tot de vulle betaelinghe vande voornoemde somme
V schele parisis voor eenen godtspenninck,
Zes dobbele ducaten vor coopers huusvrouwe voor een hoofcleet
Ghelast ttvoornoemde huus ende erfve inde drie deelen van vieren van xxix schele parisis
ende van een capoen tsjaers den heere tlaste voornoemd ten alste vande coopeerghes ghezondert
de verachterheden van drie jaeren tovoornoemde huus ende erfve es noch ghelast in een
losrente van twee ponden bgrooten tsjaers competerende ende toebehoorende de gheemeen
ghilde vande cruusbroeders lichtgheladen deser stede metvgaeders noch in een andere losrente
van twaelf ponden parisis tsjaers competernde de ghilde van de helegghen sacrament Sint
Bertens
beede de voornoemde renten de penninck xvj de –
blyvende de pachter de verachterheden ende verloopen vande voorschreven renten ten laste
vande vercoopers tot de daeghe vanden erfvenisse – belovende die te betalen coosteloos ende
schaedloos van de voornoemde coopeerghes ende nopende tcaptiael van weezepeninghen
bedraeghende achtenveertich ponden grooten claems ten prouffyte ande kinderen van Clays
Moens daer vooren tvoornoemde huus erfve ende cathelen moet zyn toebheoorten, metgaders
de landen ende homelhoven upde cotuer in froma zo sat byden vercooper ten tyden ghebruuck
wordt
Verbonden ende verobligiert es, belooft hy vercooper zo weele te deone tvoornoemde huus
met zyn toebehoort jeghens de vooghd vande voornoemde weezen te ontlastene, ende van
over de coopeerghes costeloos ende schadeloos te houden ende indempneren ende voorts
tvoorschreven capitael vande ghementioneerde losrenten payment zynde upde principalen
coop ende voorts zuuver goetd boven tlast voorschreven
Belovende disschelycx tzelve also te garanderen
Te lyfcoope xlvij pond parisis
Ghealmt over erfve upden xiiij septembris 1593

Gadifer Arnoult over zijne zone **Pieter ende Mathieu** metghaders als voochd ende oom van **Jacquemyne**, de dochter van **Jacob Anguevet**, metghaders de zelve dochter - alle in personen, hebben gecedeert ende ghetransporteert in handen van **Anthoine Bernaerd**, medecomparant, zulck recht, causie ende actie als zy ghehadt hebben tot den dagh van hedent by successie van **Christiaen Doen** ende zyne huusvrouwe in een vervallen huus ende erfve staende ende liggheende op tstraetjen, oost van **de Sint Janskercke** deser stede, loopende van de coutere ten zyden **het zusterhuus** naer dYperstraete – omme by den voornoemde medecomparant zijne hoirs ende naercommers dies te gebruycken als van haerlieden proper ende eyghen grond – mids tlast van de couterrente ende andere daerop liggheende ende blyvende ten laste van de medecomparant en zijne hoirs, dies de voorseide eerste comparant hemlieden gekent hebben vernoucht ende van de voornoemde medecomparanten ten vullen betaelt
Actum den xxvij september 1593
Present tcollege vande wet ter camere

10 oktober 1593 – Elstland gekocht met hop – Wulfshille - SAP Halmen

Jan vande Goorsteene heift ghecocht teghen **Gheleyn De Pape** over hem zelve ende als procureur over **Isabeau** zyne huusvrouwe, blyckende by de procuratie speciale ende irrevocable ghepasseert voor schepenen ende cuerheers vander stede van Honscote, in date den xxij ste octobris xvc ende drieentneghentich, Ghecassetteert metten contrezegehele van de voornoemde stede ende onderteeckent J. Pul, - de helft van twee ghemeten ende zessendertich roeden **elstlandt** liggheende inde **Hipshouck**, ghemeene met **Jacob De Pape**, zyn broedere, te wetene de zyde van de voornomede sticke ghelegghen naerst **de Wulfshille**, aboutterende van zuuden up **de Wulfshillestraete**, doostende **Loys Makeblyde ende Gheleyn Stacen**,

west met de haeghe competerende **Loys Makeblyde**,
dander helpt toebehoorende de voornoemde Jacob, zyn broedere,
zuuver ende onbelast, ghesondert de grondtrente van de heere,
ende dit imme tnombre van vier hondert ende vyfventwintich ponden **hoppe** Poperinsch goet
vand den ghewasse van de teghenwoordighe jaere xvc 93 – goedt coopmans goedt,
wel ghedroocht ende gheaste warendyze passerende,
te leveren metten halme
Ij schele parsiis voor eenen godstspenninck
Ix pond x schele parisis te lyfcoope ende dat alle ten laste van de blyvere
Blote erfve – ghealmpt voorts over erfve upden xden october 1573.

26 oktober 1593 – Pieter de Ruweels versus Claes Stevens - SAP 116/B – nr. 3
--

Heesch omme **Pieter de Ruweels filius Romeyns**, heescher
ende den baillius als heere met hem ghevoucht
jeghens **Claes Stevens**, verweerder,
dienende voor ulieden mijne heeren, burchmeesters ende schepenen van der stede van
Poperynghe.

Inden eersten es eenen yghelicken kennelick ende notoire dat niemant en vermach,
noch en behoorde eenen anderen te injurieren,
nochte te behynderen met woorden ofte met wercken,
waer duere zynen eeven naesten zoude mueghen gheledeert ofte vercranct wesen an zyn
lichaeme, goede naeme ofte faeme zonder daervooren danoff te ghenieten punitie ende
beterynghe naer de exesentie ende t'meryt vander mesdaet.
Dies niet jeghenstaende - theift nochtans den verweerder belieft op den xvij – 18 - dach
octobris laetstelden (den heescher wesende bruudegom) commende ten huuse van de pastor
van Ste. Berthins, omme aldaer zyn huwelick te voorderen,
den verweerder hem oock aldaer ghevonden heift,
alwaer dat hy oppenbaerelick gheseit ende gheropen heift
dat den heescher was **eenen moordenaere**,
tselve gheseyt met groote furie ende vierichteit,
niet lydelick zonder byden verweerder danoff beterynghe te doene naere de verdienste vander
injurie.

Mids welcken den heescher concludeert ende tendert ter fyne dat by mijnheeren sententie
definityf ende over recht ghewyst ende verclaest wort
dat hy den heescher over den verweerder met goede cause becroont ende beclaeght heeft,
zal overzulcx den verweerder, ghecondemptneert worden
te comen op eenen ordinairen dynghedach op de schepencamer
voor tcollegie vander wet
in zyn lywaet met den bloten hoofde met een onghebrande toortse van v – 5 - ponden was
ende aldaer knyelende over bedde zyn knien,
biddende god almachtich ende justitie om verghevenesse vanden mesdat ende injurie by hem
ghesproken in prejuditie van den heeschers goede naeme ende faeme,
ende aldaer belydende hooghe ende overlucht,
tselve woordt moordenaere gheseyt hebbende met quaede cause,
oock bekenne,de ten zelven ansegghinghe hem hertelick leet te wesen,
laetende de zelve onghebrande toortse ten dienste van de Heilighen Sacramente binnen St.
Janskerke,

ende zal noch bovendien geven ten profytte vanden ghemeene arme 't Sint Berthins, een rasiere taerwe
ende voorts ghecondempneert in boeten ende costen –
wetylick naer de goede discretie van myne heeren, biedende pruefve daer die van noode wert.

2 november 1593 – Ommestelling – Transcriptie P.J. Desegher + Resoluties B – SAP 468

Ter vergaderinghe vander Wet (,) Raed & Notable den ij^{en} Novembris 1593, es ghereserveert, omme te stellen buuten & binnen de somme van xiiij^c ghuldenen omme daermede te betaelen d'aeldynghen van Jacob Beke v^c ghuldenen, metghaeters ghelycke v^c ghuldenen tot etaelynghe vande theercosten vande Soldaeten vande boodsghezellen vanden Grave Charles van Mansvelt & andere tot den dach van heden,
Latende de resterende iij^c ghuldenen commen vuter burse vander stede, omme daermede te betaelen tsurplus vande theercosten vande zelve soldaten, tot ij^c ghuldenen & andere ij^c ghuldenen tot betaelynghe van een deel vande pennynghen die Willem de Vos als Schepene goed heeft an tghemeente ter cause van zyn verschot in zyn rentsoen als ghevanghene.
Tauxateurs ghestelt: Eloy moreel, Franchois Lebbe, Pieter vande Coutere, Jan Fobert & Gillis de Roode,

15 november 1593 – Jacquemyne de Roode heeft schulden bij de burgemeester van Nieuwpoort – SAP 395 – Renten

Jaquemyne de weduwe van Karle de Roode belooft te betaelen **Caerlyn Ghyzelbrecht** - burghmeester der stede van Nieupoort -
medecomparant ende de belofte van betaelinghe accepterende -
de somme van twee-en-dertigh ponden grooten vlaemsch - die Mahieu Voed schuldigh ende tachter geweist heeft den voornoemde Gyyzelbrecht -
van gheleenden ghelde naer tbewys van de obligatie onder zyn handteken ghedaen den xde marty 1592 - hiermede gecasseert

21 november 1593 – Zaailand gekocht met hop - SAP Halmen

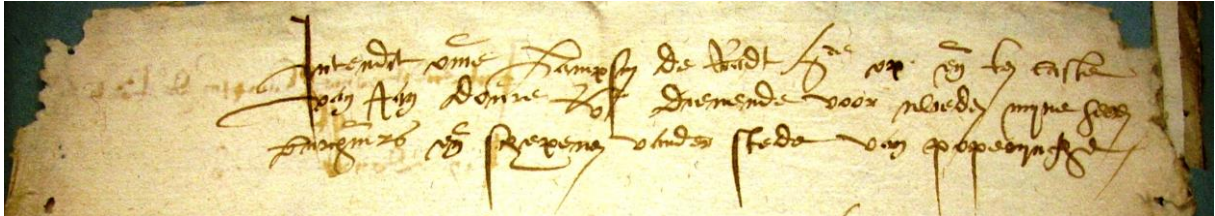
Matheus Trystram

heift ghecocht teghen **Barbele**, de wedewe van **Jacques Denys**, gheadsisteert met **Pieter Thoris** als bystaenden man,
twee ghemeten en half, preter iij roeden zaylant,
ligghende inde **Edewaerthouck**,
tzuuthende de hofstede van **Kaerle vander Slype**, doostzyde 't lant van relictia **Gheleyn Buldeel**, de westende de cooper, tnoorthende tlant van de sterfhuuze van **Joos Denys**,
zuuver goedt, ghezondert de grondtrente van de heere,
omme vier hondert ende drie vijftwintich ponden **hoppe**, ghesackt ende ghepackt,
uprecht goedt van dezen teghenwoordighen jaere ghewassen,
ghe-estimeert up xv poonden parsisis elck hondert van elcken ghemete –
tende mate, tende ghoede – te leveren metten halme –
ij schele parsisis te godspenninck
Xl schele parsisis de aermen
Xx schele de kercke van Sint Bertins
Vj schele parsisis lyfcoope
Allen ten laste vande blyvere

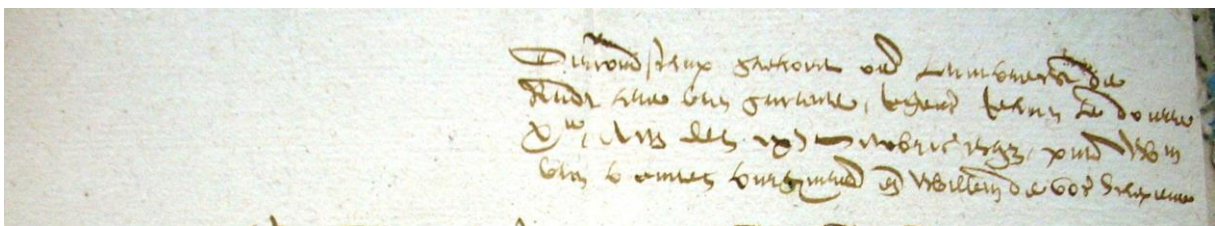
Den xlste penninck scoopers laste
Ghehalmpt voorts over erfve upden xxjste november 1593

27 november 1593 – Lambrecht DeRadt versus Jan Dourre – De tiende van 't Hennehouksen -
SAP 116 – nr. 27

Intendit omme Lampsen DeRadt, heescher op ende ten laste van **Jan Dourre**, verweerder ,
dienende voor ulieden myne heeren burghmeesters ende schepenen vander stede van
Poperinghe.

Alvooren is waerachtich dat den heescher met eenen Cornelis de Cocq tsaemen ghehadt
hebben een deel van **een thiende** inden Haeghebaerthouck
ende als zy inden voorleden coorneougst tsaemen ghecome zyn op zeker coornestick dye den
verweerder bezaet, vyndende hemlieden ontvrempt van eenighe schoven haerlieden thiende
competerende ende hebben daerinne ongherust gheweist.
Ende den verweerder ten zelven sticke commende, hebben hem angheseit dat hy dezelve
thiende gheweert hadde met eenighe diffrente woorden,
zo dat terstont den verweerder met zyne zone,
die een halfve pycke hadde,
de heescher anghesproken heeft ende den zone slaende met zyn pycke op tlichaeme van de
heescher dat hy ter eerde ghevallen es
ende ter eerde liggende en hebbe niet ghecesseert den heescher te steken ende slaene
zo bruwelick dat de voornoemde Cornelis de Cocq van vreesse, wegh ghelopen es,
ende moort roupende,
nyet anders dynckende of zyen
Hier op beliefve, mijne heeren te examineren ende hooren den persoone in de marge
ghetekent – *Cornelis de Cocq* –
midts welcken dee heescher concludeert ten fyne dat by mijne heeren sententie,
den verweerder zal ghecondempneert werden den heescher te garandeeren jeghens meester
Geeraerd Baervoet, chirurgien,
die de zelve quetsuere ghenesen heeft
ende voorts in de boete ende costen,
blyfvende de heesscher noch onverlet ende op zyn gheheel omme verlet, schaede ende intrest
opden verweerder te verhaelen,
daer ende also hy te raede wesen zal vutterlick ter discretie van mijne heeren.

Oircondschap – *getuigenis* - ghehoirt omme **Lambrecht DeRadt**, here van garante, jeghens **Jehan Le Dourre**, verweerder, den ix de octorbris 1593, present **Willem van Beuten**, burghmeester ende **Willem Devos**, schepene.

Cornelis de Cock, filius Pieter, drapier vande stede, oudt xxxiiij – 34 - jaeren of daerontrent, over ghedaecht ende ghehoirt by eede op tlaste intendit, deposeert waerachtich te zyne, dat ten ougste laestleden, hy, oirconde, ende den here, tsaemen hebbende een thiendesplete, ghenaeamt **het Hennehouxken**, zyn op zekeren dagh voor den avent tsaemen gheghaen op tcoornestick vande verweerder, daer de verweerder met zyne zone, beede bonden tcooren, vraeghende off de verweerder wilde verthienen, waerop den verweerder andwoorde, **nyet voor morghen** – ende soo de verweerder over zekere daeghen daer te vooren een deel vanden zelven sticke ghebonden ende de schooven inghedaen hadde, zonder de thiende danaff op tvelt te laeten, zoo hebben zy, here ende deposant tzelve beghinnen tellen de schooven vande thiende, welcke ziende, de zone vande verweerder, heeft ghehaelt vut zijn huuse een halve pycke, daermede keerende op tveltstick met de zelve pycke, vont den deposant ende van hem gaende, zagh dat de zelve knecht, slough den heescher met zyn pycke op thooft, die metten slaeghe viele ende opstaende liep vier, vyff ofte zes stappen ende den zelve knecht hem volghende, slough hem andermael omme mette de zelve pycke, twelcke den verweerder ziende ende dat den here daer bleef ligghende op 't velt. Naer de vlucht, nyet anders wetende dan den here aldaer vernielt was, verders nyet wetende, dat den here sanderdaeghs zelve ghequetst was int hooft, zeyde tot den deposant dat den verweerder hem heescher, zoo wel gheslegghen hadde als zynen zone. Gedient den xxvj february 1594

Pauwel Heindercx - Alarm in 't land

Met den aenvangh vanden winter, was in de frontiersteden, groot garnisoen geleyt, het magistraet sondt daerom gesanten tot Nieupoort, de welcke naer monsteringe genomen te hebben vande vijftigh ruyters die aldaer lagen, onder het bevel vanden heere van Villecourt die hebben afgedanckt ende uut de selve coosen vijf en twyntigh vande beste mannen om in dienst der wet te blijven. Dese souden voorts wachte houden langst het Vloeymaerck ende ter Yde. De geseyde ruyters wierden in quartier geleyt in **'t clooster ter Duynen**, alwaer men eene sterckte met verscheyde stallen voor de peerden maeckte. De vyandt siende dat de wethouders van Veurnambacht sich niet schickten tot betalinge vande contributie die sy versochten, hebben wederom eenen inval gedaen. **Op den 6de december 1593**, quamen sy met schepen ontrent Adinkercke gevaren, ende hebben aldaer volck aen 't lant geset, die dadelick gingen rooven, branden ende lieden vangen. Sy verwoesten de geseyde prochie geheel, alsoock een groot deel der gonne van Bewesterpoort ende van Ste. Walburge. **Den allarme in 't lant** gegeven zijnde, quamen alle de capiteynen met hunne cuerlingen, midtsgaders de ruyters ende andere troepen, die in dienst der casselrie waren, derwaerts

geloopen, maer aleer dat volck ter plaetse toegekommen was, hadde den vyandt sich met sijnen buyt ende gevangenen vertrocken, sonder eenich leedt ontfangen te hebben.

Het koolbranden verboden - Resoluties

Expresselick verboden **het coolbranden** binnen der ceure ende jurisdictie van Poperinghe, nieuwelick opghecommen –
met stercke interdictie van gheen hout te hauwen binnen de zelfde jurisdictie omme 't coolbranden in eenighe manieren
op ghecorrigeert te zyn arbitrairelick als van diefte, ban ende amende ter arbitratie van de wet.

3 december 1593 – De dis van Sint Bertins geven een lening aan Jacob Roens en Calyne – SAP 395 – Renten

Pieter vande Coutere, Guillaume Rouvroy ende Christiaen Pieren als dischmeesters van Sint Bertins -
hebben gecocht ten proffyte vande voornoemde disch ende gemeenen aermen -
jeghens **Jacob Roelens en de Calyne** zyne huusvrauwe –
een erfvelicke losretne van xvij pond parisis tsajers - den penninck xvj -
voor de somme va xxiiij ponden grooten vlaemscher munte –
wanaff teerste jaer vallen zal den iijde december 1594 -
ende alzo voorts totter lossinghe teenen payment met zulcken ghelde etc.
daerinne verbindende een huus, erfve ende catheylen - groene ende drooghe - staend ende ligghe inde **Leverstaete** daer de voornoemde vercoopers nu woonen -
groot van lande ix gemeten ofte daerontrent - hem competereende in derthien gemeten wanaff dandere vier gemeten ofte daerontrent competeren de kinderen van Jan Babelaere -
streckende vande voorseide straete aghterwaerd tot tleen van Jan Wyts ende de hofstede van Jacob Schevele - de zuuzyde thoff van **Sint Sebastiaenhoff** ende de noordzyde de hofstede van wylen Jan Platevoed - nu Frans de Vos - ende de landen van Maillaert Buuck –
te vooren belast met x pond parisis tsjaers in een rente van xxiiij pond parisis tsjaers den penninck xvj –
geldendde de aeldynghen van Jan Makeblyde zonder breeder last -
dat belovende overzulck te garanderen - inninghe naer coustume
Actum den iij december 1593 –
Present Beyens ende Diedeman burghemeesters, Jan Fobert - Cornelis vandeClyte ende Claeyns vander Doene - schepenen

6 december 1593 - De Magdalene capelle – Halmen – SAP 366

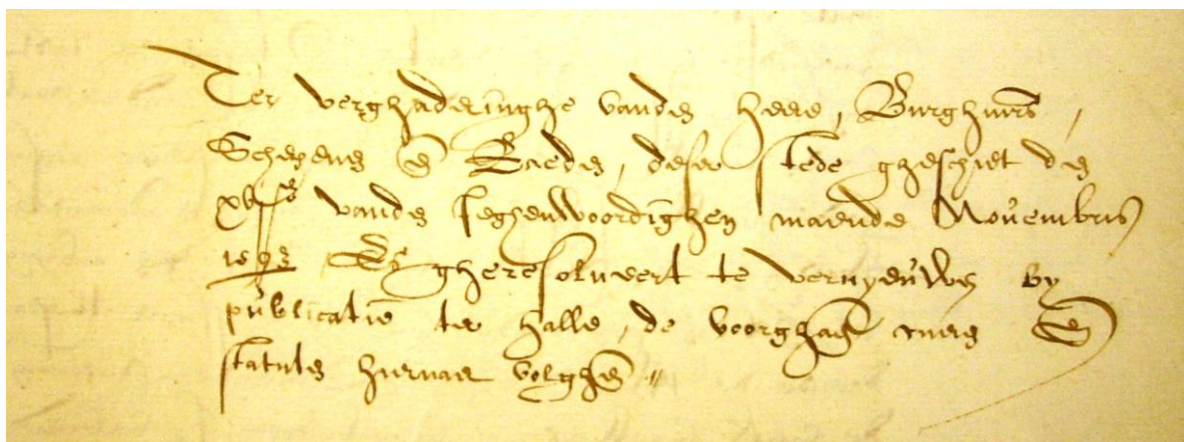
Gillis De Roode gheeft in rechte laeghe **Jan van heede ende Adriaen de Meulenaere** als vooghden van den **Magdaleene Cappelle** binnen de stede van Poperinghe
vyf vierendeelen lants ligghe inde **Edewaertshouck** –
van noorden de kercke van Sint Jans van zuuden de waterloop,
van oosten de'aeldinghen van Joos Denys ...
De Magdaleene meesters voornoemd, gheven in rechte wederlaeghe Gillis de Roode,
vyfven veertich roeden erfve ligghe up de Overdam onder de cathelen van de voornoede Gillis
streckende vande straete achterwaert tot inde beeke -
de zuutzyde derfve van de kynderen van Steven Courain

van oosten derfve van Gillis de Berch filius Jans –
ghelast inde Overdamche schult de heere
int hofmanschip vande wedewe van Mahieu de Groote –
dachterstellen totte ndaeghe van hedent ten laste van de voornoemde meesters
ende dat omme gherechtiche wederlaeghe zonder toegheven ofte toenemen – actum upden
vjste december 1593

12 december 1593 – De stauten op de brouwers, tappers en wijnverkopers – SAP 471
Resoluties + SAP 468 – Resoluties

Statuten op de brouwers, tappers en wijnverkopers

Statuut aengaende de brauwers, tappers, zoo van wijn als van bieren ende oock die de selve
bieren ende wijnen wercken

Ter vergaderinghe vnden heere, burghmeesters, schepenen ende raeden deser stede, gheschiet den xvj vanden jeghenwoordighen maende novembris 1593 es gheresolveert te vernyeuwen by publicatie ter halle de voorgaende cueren ende stature hierna volghende:

Alvooren dat alle brauwers ende brauwegen van de stede nu voortaan haerlieden grootbieren tzij wit ofte bruin, niet en sullen moeghen brauwen omme te venten bij de weerden ofte tappers ter hoogher prijse dan van ix pond parisis de tonne, omme de selve byeren metter betaelinghe van accijsen, imposten ende impositien ende calmaigien jegenwoordigelick loopende te venten ende ghelden ten tappe ses grooten ende den halfven den stoop ende minder mate van advenante blijvende met deselve byeren in verbande van de warrandatie, omme bij officieren ghesteken ende ghestelt te zijne minderen prijse indien zij in eede ende conscientie bevinden sullen die niet weerdich te zijn den voorseyde prijs van ix pond parisis de tonne,

Ordonnerende voorts de voorseyde officieren van warrandatie hemlieden hyer naer te reguleren en verbiedende alle weerden, venters ende tappers ofte tappeghe, de voorseyde groote bieren, tzij inghebrauwen ofte vremde, ghereserveert de inghelsche byeren, ten hoogerem prijse te vercoopen dan voorseyd is,

Op de boete van iij pond parisis van elcken stoop meerdere ofte minder maeten ofte canne ende voorts opt verbodt van haerlieden

Folio 179

herberghen, venten ende tappen den tijt van een jaer ende dit al tot andere moderatie vande voorseyde prijs naer dat de loopende lasten van de nieuwe impositien sullen moeghen vermindert worden, van welcken voorseyde boeten den aenbrengher sal hebben den derde

ende den officier t'beslagh doende, de twee deelen, blijfvende niet min de voorseyde brauwers ende brauweghen in verbande t'ghemeente te stofferen van goede cleene bieren, staende ten warrandise als boven.

Item dat geene brauwers ofte brauweghen, hemlieden byeren en sullen moeghen leveren ofte laeten wercken vut haerlieden brauwerien, tzi bij tonnen, halfve ofte vattiens, dan ziende danof billiet van de thresorier in handen van de byerwerckers, hemlieden verbiedende wel expresselick eenighe bieren te venten ofte laeten draeghen vut haerlieden huusen ofte brauwerien voor de weerden, tappers ofte tghemeenten in kannen, kitten, flesschen ofte andere maeten op de voorseyde boete van iij ponden parisis van elcke canne, kitte ofte andere maete, met verbodt van des ambachte ende brauwen den tijt van een jaer, de boete t'applicqueren als boven zonder eenighen oogheluyckynghen, difficulte ofte verdracht

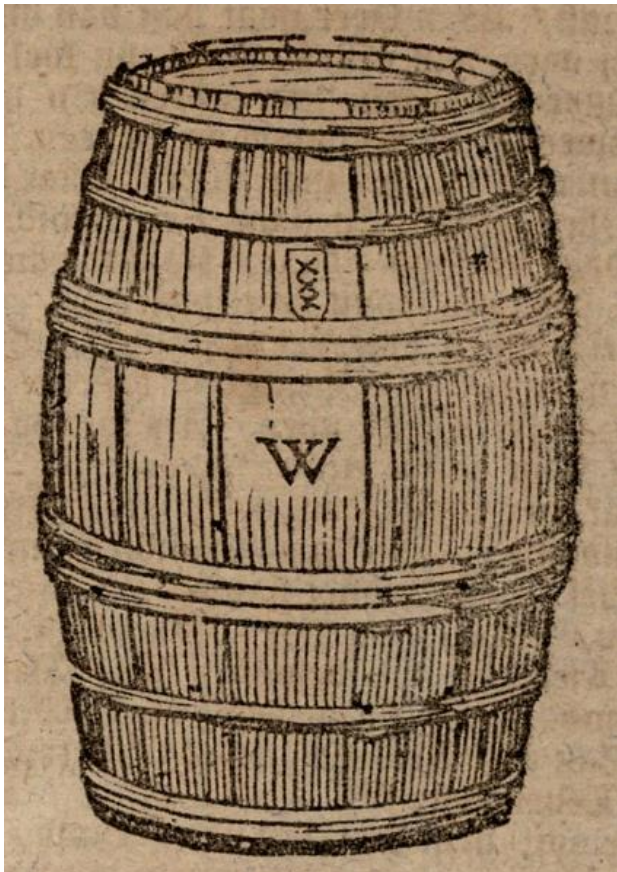
Item dat alle inzetenen,

Folio 180

soo wel buutten als binnen de baillien deser stede hemliede niet en sullen vervoorderen vut de voorschreven brauwerien te haelen eenighe bieren tzi groot ofte cleen, in kannen, kitten ofte andere maeten, soo voorseyt is op de voorseyde boeten van iij ponden parisis van elcke tonne ofte kitte, groot ofte cleene ende deselfve canne ofte kitte metten bier verbeurt voor den heere te bedeelen als boven.

Item dat geene brauwers ofte brauweghen en sullen moeghen leveren, laeten leveren, voeren ofte draeghen eenighe bieren vut haerlieden brauwerien ofte bewelt, in tonnen ofte andersints bij nachte ende ontijde op 't verbodt van de ambachte als boven ende arbitraire condemnatie als van ongherechtigheyd ter dsicretie van de weth

Item dat alle weerden, tappers ende inzetenen, zoo wel buutten als binnen bailien zullen ghehouden zijn te lichten billiet van de thresorier ende hem gheven contentement ende tselve billiet leveren in de handen van de bierwerckers, daertoe ghestelt ende ghe-eedt, ider

anderstondt dat zij haerlieden byer en sullen lichten vutten brauwerien op de voorgeseyde boete van iij pond parisis van elcke tonne, halfve ofte vattjen, groot ofte cleen, te bedeelen als boven, verbiedende wel sterckelick de selve

Folio 181

bierwerckers eenighe bieren te wercken, voeren ofte draeghen in tonne ofte vattiens zonder billiet als boven op destructie van haerlieden officie ende correctie arbitraire ter dsicretie van de jugien.

Item dat geen weerden ofte tappers te vente van de bieren sullen moeghen in doen de bieren in halfve tonne ofte vattiens dat alleenelick in tonnen met billiet van de thresorier op voorseyde boete, noch oock indoen ofte venten byer van ongelicken prijse op de selve boete ende verbeurte van den byeren ende indoeende haerlieden bieren zonder billiet ofte kennen van de thresorier soo voorseyt is op t'verbodt van

haerlieden herberghen, venten ende tappen den tijt van een jaer boven de voorseyde boete ende verbeurten van byer ende daer en boven te betaelen trecht van d' assijzen ende andere lasten van ghelycke, zonder eenighe concentie ofte verdrach

Item dat alle weerden, tappers ofte andere inzetenen, buuten ende binnen ballien, willende venten, eenighe meensche ofte andere bieren, sullen zijn ghehouden danof t'adverterren den thresorier ende lichten billiet eer dat zij die sullen indoen

Folio 182

ende tselve byer laeten wercken bij d'ordinnaire bierwerckers op de voorseyde boete, verbeurten, betaelynghe van assisen ende andere lasten ende verbodt van herberghen, venten ende tappen als boven, hemlieden verbiedende voorts de selve vremde bieren in te doene bij nachten ende ontijden op arbitrairelicke correctie, boven de voorgeseyde boeten ende verbeurten vanden biere ende verbodt van herberghen ende venten als boven.

Item omme t'obvieren ende beletten alle frauden ende listen, behendigheden int vutvoeren van de byeren vuyt de brauwerien vande stede der ceure ende dat op t'decksel van dien eenighe tonnen ende vatiens blijven onder de ceure, buuten de ballien, zoo verbiedende wel expresselick conform d'oude ceuren ende statuuten dat voortan geene brauwers en sullen moeghen laeten gaen ofte voeren vut haerlieden brauwerien eenighe bieren omme buuten, dan daerover gheroepen d'ordinaire bierwerckers van de stede omme die te wercken ende beweghenen op de waeghens, carren ofte andersints op voorseyde boete van iij ponden parisis ende sullen de bierwerckers heffen van heurlieden dienst, den loon ordinaire daertoe staende van de gonne t'byer ontfanghende.

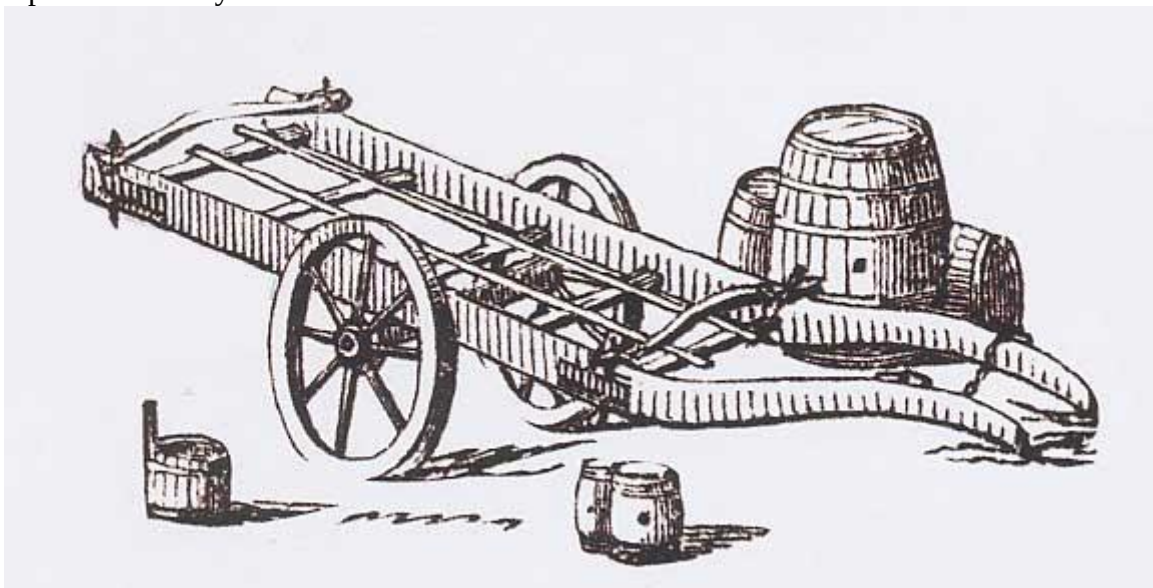
Item dat alle weerden, tappers ende tappeghe sullen venten

Folio 183

haerlieden waerelick wijn ende byer in kannen groot ofte cleene, houdende haerlieden behoorelick grootte van de stedemaete ende die ghepresenteert bij den ghesworen icker van de stede, op de boete van iij ponden apisis, van elcke canne te cleene bevonden ende ongepint tzij groot ofte cleene, ende de kannen verbeurt,

Zoo van ghelicken alle brauwers ende brauweghen sulen zijn ghehouden vuyt te leveren haerlieden byeren in tonnen houdende lxij stoopen stede maete sonder niet min doende die gangieren bij den voorseyde icker ende brander metter letter P,

Op boete voorseyd ende de verbeurte van de tonne ten cleene bevonden.

Item dat geen weerden ofte tappers byer venten die en sullen moeghen indoen byer in halfve tonnen ofte vatjens op de voorseyde boete van iij pond parisis, verbeurte van den biere, halfve tonnen ende vattiens met verbodt van den ambachte als boven.

Item alle weerden toegelaeten, ghevonden herberghe te houden, zullen bedden decken naer t' bewijs van de haerlieden admissie ende de vremdelinghen logieren zonder die te ontsegghen herberghe ofte logyst op een boete van vj pond parisis van elcken persoon die zij logyst sullen ontzeyt hebben ende verbodt van haerlieden herberghen den tijt van een jaer zonder eenich support ofte oogluuckinghe, welcke boete en verbodt van herberghen oock verbeuren sullen, die ontzeggen sullen eenighe soldaeten

Folio 184

logist ter order ende beschickynghen van de weth, so oock en van ghelick alle weerden, tappers ende tappegghen sullen vallen in de boete van iij pond parisis ende verbodt van herberghe ende tappen die de insetenen sullen ontsegghen byer ofte wijn daerom commende ofte sendende met gelde naer t'uitwijzen vande oude statuitten

Item dat alle weerden indoende wijnen te venten, die sullen doen stellen by wet naer t'uytwijs vanden placcaeten ende voor haerlieden herberghe stellen in grootelicke den prijs van de wijnen by den weth ghestelt op de voorschreven boeten van vj schelle van elcken sticke, hemlieden verbieden wijnen in te doene houdende min dan 48 stoopen op de selve boeten

Ende ghepubliceert ter pretesque 12de xbris 1593

17 april 1594

23 july 1595

Ende 26 8bris 1597

Den 15de xbris 1593 was gheresolveert bij de weth ende ghelast dat de dienaeren van de heere als bierwerckers van den tonnen ende voeren voor tghemeente de halfve tonnen ende vattiens vut de brauwerien, inde absentie van de bierwerckers van de selve vattiens ende zijne andere distractien ende occupatien, mits hebbende als voren en tooghende den brauwer

Folio 185

billiet als van tonnen ghepubliceert ter hallen den 29ste der selve maendt

Toorconde als greffier Ph. Raulé

15 december 1593 – Dokter aangesteld – Transcriptie P.J. Desaegher + SAP 468 – Resoluties

Meestere Pieter van Renynghe, Licentiaet inde medecine, es by Burghmeesters, Schepenen & raed deser stede ontfanghen medicyn vande stede, ten pensioene van vyffthich ghuldenen t'sjaers incommende den j^{en} Januarij eerstcommende, tot revocatie vande zelve collegien, ende staende tot augmentatie, naer t'debvoir & ghoede experientie die de zelve twee collegien an hem naer desen sullen bevinden,

Actum den xv^{en} Decembris 1593

Ten zelven daeghe es gheresolveert byde voorseide twee collegien van nu voordan debvoir te doene totter ghereedschap van houtte & andere materialen behouvelick ter reparatie vande overdraghen ende den schipvaerd deser stede by alle toestaende middelen, ende zulcke als men zoude vermoghen, voor d'ancommenden zomere, omme ter zelve zomere voorts te wercken, ten fyne de schepen zouden moghen arriveren, tot welvaert & proffyc vande stede & ghemeente

Item datmen sal beschryven alle cuerbroeders gheresingiert vuter stede, ten fyne zy keeren binnen deser stede metter woonste voor Paesschen eerstcommende sonder langheren dagh, op

pene van ghehouden te zyne voor vremde, ende ghecompelleert ter betaelynghe van haerlieder Issue, tot volcomminghe vander ordonnance ghestelt opde laetste rekenynghe vande stede ter dispositie van myne heere den Proost, als ghecommitteert daertoe byden EerWeerdighen heere, den Prelaet van Sinte Bertins, temporel deser stede

29 december 1593 – Levering van schapen – SAP 395 – Renten
--

Jehan Noble kent schuldich tzyne **Jan Kestier** –

xj pond x schele grooten van coope ende leveringhe van xvj schaepen -
te betaelen te Synxen erstcommende daerop payement de wolte vande zelve schaepen te
leveren - ten gecoustumeerde jaertyd - tot xliij schele parisis elck veus -
ten welcken voorseide crediteur de voornoemde debiteur oick schuldigh es den voornoemde
Jan Kestier te leveren de vachten van xxxxiij lammeren binnen den coop -
daerinne verbindende de zelve vercochte schaepen –
voorts payement iij pond xv schele grooten daerop bethaelt metgaders verschooten drie
ponden - houdende zynen dagh paeyement dat neen - geen payement
Omme executie - Actum den xxix decembris 1593 –
Present Diedeman, burghemeester vervanghende Beyens burghmeester